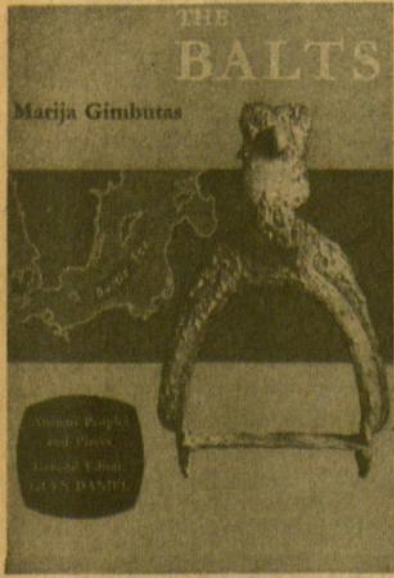

Baltų praeitį praskleidus

Knygą vertinant, bet nepervertinant

ANTANAS MAZIULIS

Marija Gimbutas, THE BALTS. Ancient Peoples and Places. Publ. by Frederick A. Praeger, New York, 1963, 286 in 8°; su 79 fotografijomis, 47 piešiniais ir 11 žemėlapių; Ancient Peoples and Places Gen. Editor: Dr. Glyn Daniel.

Baltų tautos ir jų senovė anglų k. tekalbantiems dažnai tebėra labai neaiškios, draugėn suplakamos su 'baltų kraštais', taigi tik su XX a. Antra, šios tautos jiems tolimos ir mažos, todėl didiesiems dažnai 'neįdomios', ypač, kada apie jas tiek nedaug terašyta jiems suprantama kalba. Dr. M. Gimbutienė šią didžiąją spragą naujųjų darbu — THE BALTS, — tiesa, dar labai apžvalginu, gero kai praskaidrina, ypač, kai knyga išleido Londono ir New Yorko didelės leidyklos — Ancient Peoples and Places serijoje, kurią įsigyja didžiosios ir universitetų bibliotekos. Naujoji knyga baltų tautas paliečia nuo jų kilmės glūdumų (išsiskyrimo iš kitų indoeuropiečių tautų, apie 2200 pr. Kr.) iki XIII a. pradžios, būtent jų galutinio kilčių išsiskyrimo — istorinių laikų. Visą šį daugiau kaip 3000 m. tarpą autorė suskaldė atskirais pristoriniais tarpniais ir juos atskiroje lentelėje suveda draugėn su įprastiniais Europos pristorinės skyrėmis, turi atskirą įvadą, pateikta 79 nuotraukos, 47 piešiniai ir 11 žemėlapių.

Nesuminėti šaltiniai

Įvado skirsnyje autorė perbėga baltų kraštų geografiją, klimata, kraštovaizdį ir gana pagaliai, nors ir labai trumpai, tų kraštų gyvenimą. Ji trumpai sumini XIX a. ir vėliau veikusias šių kraštų praeitį tirti draugijas (privatines) ir kitas institucijas, pristorikų kongresus, muziejus ir t. t. Bet, deja, nežinia, kodėl nutylėjo Lietuvių literatūrinę d-ją (Litauische literarische Gesellschaft) Tilžėje ir net Lietuvių mokslo draugiją Vilniuje; pastaroji tikrai nemažiau svarbi už kitas ten suminėtas. Lygiai nemanau, kad buvo tikslu nutylėti T. Daugirdas ir jo išugdymas Kauno miesto muziejus ar vėlesnis, bet tikrai reikšmingas, Šiaulių 'Aušros' muziejus. Iš autorės įvado susidaro įspūdis, kad lietuviai aplamai savo praeities tyrinėjimais visai nesidomėjo ir visai nieko nebuvo padaryta. Ir nors baltų praeities tyrinėjimams mūsų įnašas buvo seniau pats mažiausias, bet vis dėlto ne niekinis. Jo dydį ir reikšmę plačiai išnagrinėjo J. Puzinas savo disertacijoje — Vorgeschich-

tesforschung und Nationalbewusstsein in Litauen (1935), kuris autorės literatūros sąrašė turėjo būti paminėtas. Nemanau, kad autorė savo profesoriaus didesniųjų darbų būtų neskaiciusi ar net jų visai nežinoję, nors, deja, jų esama ir daugiau praslydusių, pvz. Stander archaeologischen Forschungen in Litauen 1938, Die Fluegelfibeln in Litauen und ihre Bedeutung fuer Handelsgeschichte (Festschrift Wahle 1950) ir kt. Paskutiniu juo J. Puzino darbu autorė, man atrodo, kaip tik nemažai pasinaudojo, ką trumpai su kitų darbais nurodė ir išnašoje, nes, aplamai, J. Puzinas tuos senuosius prekybinius santykius su senąja Romos imperija jau ne pirmą kartą kelia, bet literatūros sąrašė šio darbo taip pat nesuminėjo, t. y. neiškėlė, tartum jis būtų mažiau reikšmingas už kitus jos atskirai minimus skirsnių literatūroje žurnalų, ypač rusiškųjų, straipsnius. Taip pat nežinia, kodėl autorė išvengia

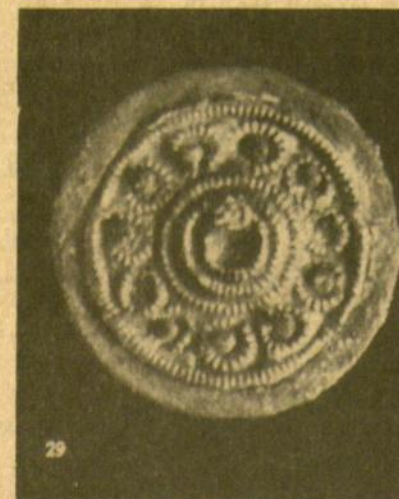

Dr. Marija Gimbutienė

minėti Vytauto D. Kultūros muziejaus metraštį (I. 1941), kuriu ji naudojosi taip pat. Ne jau, jis, kaip lietuvių leistas ir be svetimos cenzūros braukymų pasirodęs, jau nebeminėtinas, nes šiaip įrašomi kiti leidiniai taip pat mažosiomis kalbomis ir be jokių svetimų kalbų santraukų, kartais gal ir mažiau reikšmingi. Taip pat pamirštas ir Gintasai Kraštas, kur ir pati autorė savo pristorikų straipsnius spausdinti pradėjo.

Kalbinė medžiaga ir vietovardžiai

Toliau kalbiniame ir istoriniame skirsnyje (21—36 psl.), taip pat ir kilmės (37—53 psl.) autorė sumini istorinių šaltinių

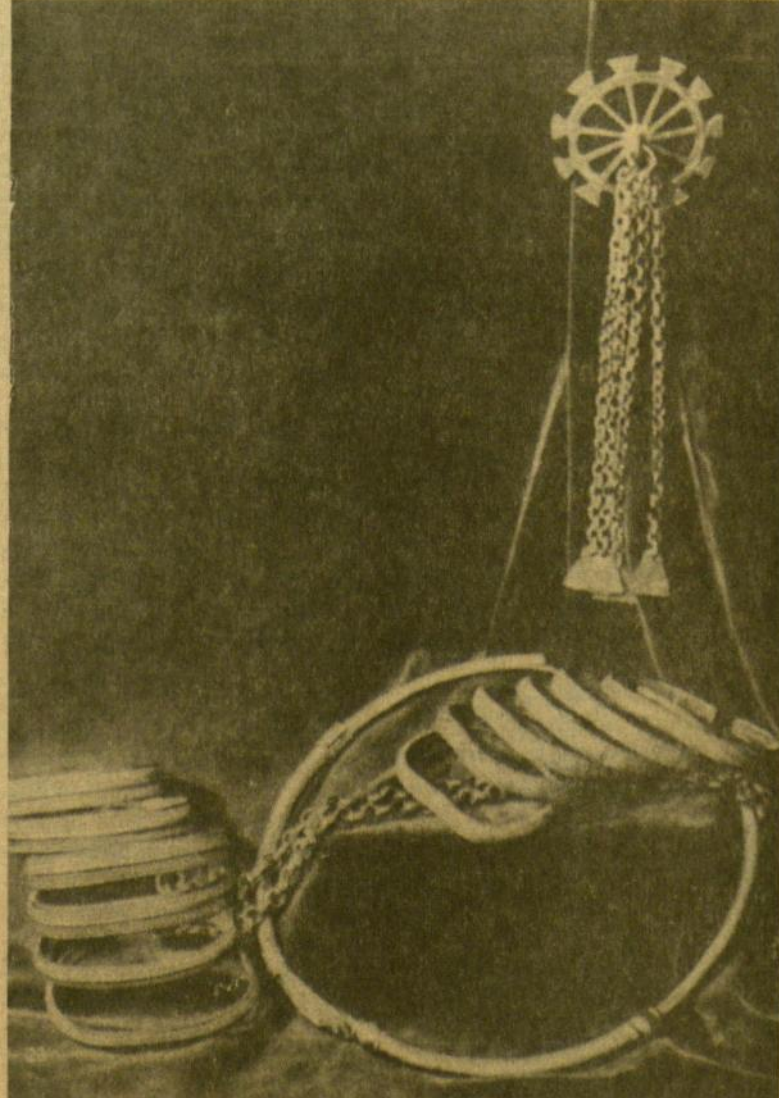

Auksinės plokštelės (IV amž. po Kr.), rastos jotvingių kunigaikščio kape, Sveicarijos vietovėje, netoli Suvalkų. (Iš knygos "The Balts".)

įvairius baltų kilčių vardus, juos trumpai aptaria ir t. t. Nors autorė šalia pristorinės studijavo ir kalbotyros dalykų Vytauto D. ir Vilniaus univ. (pas prof. A. Salį, prof. Pr. Skardžių ir kt.), deja, šiems skirsniams kalbos duomenimis per šykščiai naudojosi, ir nesudarai jokio aiškaus vaizdo, kuo gi baltų k. nuo slavų k. skiriasi.

Atskirų čia kultūros ir kitų žodžių minėjimas bei atrinkimas pakliša mintį, kad baltų ir slavų k. labai artimos, lyg net artimesnės ir ne tiesiog iš sateminių būrio atskirai iškilusios. Jei autorė būtų įrašiusi nors kelis sakinius apie šių abiejų kalbų būrių kalbinius skirtus, pvz. suminėjusi su pastaba, kad ne visais atvejais minkštieji indoeuropiečių prokalbės k, g, garsai baltų kalbose išvirsta š, ž, bet kartais ir išlieka baltų k., pvz. pr. kerdan, kerdžius; kirpti; skersas; kirsti; keturi; kleivas; pr. gabawo; gėda; gegutė; pr. geide, geisti; pr. geitan; pr. gelso, geležis; gelti; geltas; gyvas; gimti; pr. genno ir t. t., kai šie ir jiems panašūs paveldėti žodžiai slavų kalbose niekur paveldėtinų minkštųjų k ir g neišlaikė.

Taip pat palyginus baltų au,

Sidabrinė segė su grandinėmis, sidabrinė antkaklė ir bronzinės apyrankės, rastos „oters kape (IV amž. po Kr.) Upytės apylinkėje, Panevėžio apkr. (Iš knygos "The Balts".)

ei bei jų atitikmenis su slavų k. išvirteliais u, i, pridėjusi kokį sakinį, kiek maždaug laiko reikia tokiems garsų pakitimams ir nurodydama, kuriuo metu šiuos dvibalsius slavų k. prarado, — autorė būtų tikrai

padariusi labai didelę paslaugą baltams, priversdama gal susimąstyti ir slavų - baltų prokalbės skelbėjus, kurių itin nerūksta angliškai kalbančiuose kraštuose.

(Nukelta į 2 psl.)

KIŠENINĖS KNYGOS ĮSIGALĖJO AMERIKOJE IR EUROPOJE

Europoje vyksta ginčai prieš ir už vad. paperbooks

V. ALSEIKA, Vokietija

Ne tik Amerikoje, bet ir Europoje buvo metas, kai naujo, aktualaus, svarbaus spausdinto žodžio ištroškę skaitytojai vargiai galėjo įsigyti kainos požiūriu sunkiai įkandamas knygas. Štai, kad ir Vokietijoje, prieš 30—40 metų knyga įsigyti tegalėjo turtingesni gyventojų sluoksniai. Studentai materialiu požiūriu buvo tiek nuskurdę, kad jiems ir svajoti buvo sunku apie Tomo Manno "Zauberberg" ar Spenglerio "Untergang des Abendlandes" knygas. Jos buvo perbrangios. Tuo tarpu dar anais laikais prancūzai jau sugebėjo išleisti vad. brošiūras knygas, ir jos nebuvo liuksuso prekė.

Šiandien jau susiduriame su visai kitokia padėtimi. Ne tik

Auksinis skaitymo amžius?

Jei amerikiečiai už kišenines knygetes moka po 35—50 ct., o Vokietijos gyventojai, vidutiniai, 2.20 DM., tai jau liudytu, kad knyga virto masinio pereinamojo preke. Žinoma, Amerikos gyventojai 35 ct. žymiai mažesnis pinigais, kaip vokiečiai jo dvi markės, vis dėlto tokioje Vokietijoje tai milžiniškas šuolis knygos atpigimo kryptimi, jei prisiminsime, kad vidutinio dydžio (300—400 psl.) storais viršeliais knyga Vokietijoje kaštuoja ligi 20 ir daugiau DM. Palyginus JAV ir Vokietijos gyvenimo lygį, būtų galima teigti, kad vokiškoji nekišeninė knyga yra dvigubai brangesnė už amerikietiškąją.

Tad ir nenuostabu, kad tos vokiškos kišeninės knygetės krašte įsigalėjo triumfališkai, paplito ir toliau leidžiamos vis didesniais tiražais. Vokietijoje jas pradėjo leisti žinomoji S.

Fischerio leidykla, pradėjusi Sigm. Freudo "Pasamone" ir Leo Trockio "Rusų revoliucijos istorija". Fischerį pasekė kitos leidyklos, ir dabar knygų rinkoje rasime nebe šimtus, bet tūkstančius pavadinimų. Visos tos "paperbooks" teikia milžiniškos bibliotekos vaizdą — šalia beletristikos, modernaus mokslo, biografijų, vis daugiau skelbiama dokumentuotos medžiagos, atsiminimų.

Tose knygoje ar knygetėse aprėpiamos visos sritys. Jų viršeliai patrauklūs, nors Vokietijoje mažiau pastebėsi pastangų patraukti būsimus pirkėjus viršeliais, režiančiais akis spalvingumu, nusikaltimų pasaulio ar pusnuogių moterų pavaizdavimais. Čia jau skirtumas, lyginant su Amerika, ypatinai su jos "drugstorėse" siūlomomis kišeninėmis knygetėmis. Vokietijoje ir aplamai Europoje pastebimas pasirinkimas tų "paperbooks", kuriose plačiai ir spalvingai atstovaujama viso Vakarų pasaulio (iš dalies ir rytų Europos) literatūra, mokslas, dvasinis pasaulis, o spaudoje visai teisingai klausiamas: ar jau bus prasidėjęs auksinis knygų skaitymo amžius?..

Pradeda veikti kišenių knygų priešai...

Tie patys intelektualai, dar ne taip seniai reikalavę knygos sudemokratinimo, atpigimo, (Nukelta į 6 psl.)

Kertinė Parasė

NEIŠNAUDOTOS PAJĖGOS

Tai šit jau ir dvidešimt metų, kai palikome degantį Vilnių, tuštėjantį Kauną, kvapiąsias Lietuvos pievas ir laukus. Rodos, nedaug laiko, o vis dėlto tai geras ketvirtadalis žmogaus gyvenimo, daugeliui dargi tas pats pajėgusis.

Prisipažinkim, ne visi tą laiką išnaudojome prasmingai ir vaisingai. Vienas pajėgė sukaupti gėrybių krūvas, kurios įgalins jį patį ir jo palikuonis ramiai sutikti bet kokį netikėtumą; kitas pasispaudęs ir gal susispaudęs pasiekė aukštesnį dvasinį ar protinį laipsnį ir tuo pačiu išėjo į šviesesnį kelią; trečias liko koks buvo: nieko nelaimėjo, nieko nepralaimėjo, jeigu, žinoma, nelaikytum pasyvu žilo plauko.

Net ir neabejotini medžiaginio pirmumo atstovai teigia, jog pirma reikia gyventi ir tik po to filosofuoti, neginčija dvasinių reikalų būtinumo. Tik jiems paprastai pakanka pastarosios srities mažumėlio: laikraštis reikalingas, bet užtenka vieno; knyga taip pat nekenkia, bet negi jų krausi pilnas lentynas; ir susirinkimas neprastas dalykas, bet, žinoma, jų nelankys kas mėnesį. Ir taip nuosekliai prieinama maždaug prie saldaus nieko neveikimo būsenos.

Jeigu taip ar panašiai visi darytume, seniai nebūtų likę nė pusės lietuviškų laikraščių, neturėtume nei koncertų, nei vakarų, nei parodų ir nebeabejotinai plaukiotume pilkoje prieblandoje. Laimei, taip dar nėra. O tai dėl to, kad turime variklių. Bet ar jų užtenka? Ar visos jų pajėgumas išnaudotas?

Iš vienos pusės turime švytintį paveikslą. Prieš 15 metų atsidūrė šiame krašte žalias jaunuolis, o šiandien jis jau 15 knygų autorius. Kai važiuo iš Vokietijos, tik vienas mūsų dailininkas tepa-jėgė palikti savo vardą vokiečių enciklopediniame žodyne, o nūnai čia jau keletas mūsų žmonių šviesiai ir pirmajaujančias galerijas ir buvo ten atžymėti. Jeigu 1950 metais tematėme tik keletą lietuvių profesorių JAV universitetuose, tai šiandien jų yra jau keliasdešimt. Visa tai, aišku, pirmoje eilėje yra atskirų individų nuopelnas.

Tačiau nemažesniu įnašu pasireiškė ir mūsų kolektyvai, o tai savaime parodo solidarumą ir bendruomeninį atsakingumą. Masinės dainų ir šokių šventės, mažesni šokiai, dainų ar vaidinimų vakarai,

operų spektakliai — visa tai mūsų jaunimo įnašas, rodąs lietuvių kultūrą. Po tokių grupių net ir apsnūdusiam ar atitokusiam pasidaro nebe gėda būti lietuviu.

Taigi visiems mums ne gėda susimąstyti ties dvidešimtmečio balansu. Daugeliu atvejų mes esame pralenkę visos tautos pasiekimus, nors čia mūsų tėra vos keletas procentų. Žinoma, ten procentus numuša botagas, baimė ir Prokrustas lova.

O vis dėlto sau giedoti himnų reikštų pabaigos pradžią. Pasiekėme daug, bet ar negalėjome pasiekti daugiau? Ar visos mūsų profesorių, rašytojų ir kitų menininkų pajėgos išsemtos bei panaudotos? Aišku, kad ne. Tada ypač pasidaro akivaizdu, kai nebetenka kurio. Tada pamatome, kad niekas nebegalės padaryti to, ko nespėjo padaryti Biržiškos, Pakštės, Šapoka ar Škėma su Kaupu. Vienam trūksta ar trūksta laiko ar pinigų tam, kad galėtų pasakyti ar parašyti tai, ką težino ar tegali gal tik jis vienintelis. Bet daugumai trūksta moralinės atramos, tos svarbiausios kūrybinio ar mokslinio darbo paskatos. Nesakome, kad jos stotokyt, bet kad jos galėtų ir turėtų būti daugiau ir palankesnės, tai, rodos, niekas neabejoja.

Iš nesamo nereikalaujama nieko. Bet tai svarbiausia ir yra, ir visi tai mato, kad, anot to ruselio, "yra, tik kad neišlenda". Jeigu, kaip sakytą, tik vienas, buvęs nežinomas, rašytojas išleisdino 15 knygų, vadinasi, skaitytojų būtų pakankama. Jeigu trejetas tūkstančių prenumeratorių įgalino istorinį visos pasaulinės tremties įvykį — Lietuvių Enciklopedijos išleidimą, tai rodo, jog turime gražų būrį mokslą suprantančių tautiečių. Jeigu lietuviška opera sutraukia penketą tūkstančių žiūrovų vien tik Chicagoje, tai ženklas, kad ne muzikinės kultūros nestokojame. O vis dėlto, kai žinai, jog mūsų mokslininkų ar rašytojų veikalai, belaukdami išleidimo eilės, greičiau sulaukia jų autorių mirties, — negali likti tautiška ir kultūriškai ramus ir patenkintas jau tuo, kas yra šiaip ar taip padaroma. Kurmiui pakanka žemės kauburiuką išrausti, o iš šviesaus lietuviu, sąmoningai pasirinkusio kovą prieš rusišką komunizmą, reikalaujama kur kas daugiau.

B. Babr.

Šiame numery:

- Baltų praeitį praskleidus.
- Neišnaudotos pajėgos.
- Kišeninės knygos įsigalėjo Amerikoje ir Europoje.
- Michelangelo paminklas žmoniui.
- Kristijonas Donelaitis.
- Estetinė sąvoka mene ir amate.

- Aloyzo Barono eilėraščiai.
- Biologinis žmonių giminės blogėjimas.
- Abejojimas dėl vieno taisyumo.
- Pabarimai ir patarimai lituanistams.
- O vis dėlto yra neaiškumų.
- Filmų įvairumai.
- Moterų gyvenimas; Lietuvos kunigalkštenė Birutė.

Michelangelo paminklas žmonijai

Nuostabią Siksto koplyčią!

PREL. K. RAZMINAS

naujai (Al fresco) uždėto kalčių tinko piešiamas paveikslas skystais dažais, kurie džūdami įsigeria į tinką ir neprileidžia jau jokių pataisymų.

Kūriniai

Pradėjęs šį darbą, Michelangelo visai jame paskendo. Ketverius su puse metų dirbdamas, buvo priverstas žvelgti iš apačios į viršų, kol gražiausiomis spalvomis išpuošė 520 kvadratinį metrų skliautines lubas, sukurdamas ant jų dvyliką didžiulių paveikslų ir dar dvyliką įvairių pranašų bei sibilių atvaizdų, patalpindamas juos skliautėse ir tarpulangių erdvėse. Neskaitant įvairių dekoratyvinių smulkesnių figūrų, skliautuose ant lubų penkios freskos vaizduoja pasaulio ir pirmųjų žmonių sukūrimą, o kiti septyni paveikslai aiškina įvairius Sv. Rašto Senojo Testamento įvykius: Žalčio gundymas pirmųjų tėvų rojuje, Nojaus arka, tvanas, Nojus ir jo vaikai, Judita su Holoferno galva, Dovydas su Golijoto galva

ir Adomo mirtis. Tai nuostabių kūriniai, kurių spalvas ir grožį, figūrų dramatišką išraišką neįmanoma žodžiais išreikšti, o reikia pačiam pamatyti ir išgyventi...

"Paskutinio teismo" istorija

O tačiau visa tai pralenkia savo didingumu ir nepaprasta dramatiška įtampa žymiausias Mykolo Angelo paveikslas - freska "PASKUTINIS TEISMAS".

Dvidešimt dvejiems metams praslinkus, kai buvo užbaigti gražieji Siksto koplyčios lubų freskai, Mykolas Angelas vėl buvo pašauktas į Vatikaną. Trys popiežiai pasikeitė po Julijaus II mirties 1513 metais ir tuometinis popiežius vadinosi Paulius III. Jis pasiryžo įvykdyti popiežiaus Klemenso VII sumanymą — užbaigti Siksto koplyčios puošimą, duodant atitinkamą paveikslą - freską prie didžiojo altoriaus galinės sienos, kuri buvo likus neužbaigta dekoruoti. Pradžioje Mykolas Angelas spyrėsi ir atsisakė, nes ir taip turėjo daug darbų ir užsakymų. Tada Sv. Tėvas Paulius III, kad parodytų, kaip labai jis vertina menininką, pats, lydintas 10 kardi-

Michelangelo

"Paskutinio teismo" detalė (iš freskos Siksto koplyčioje).

nolų, atvyko pas Mykolą Angelą į jo butą Romoje ir sutarė visas sąlygas Paskutinio Teismo paveikslui.

Freskoje ikūnyta šiurpulinga drama

1536 metais pradėjo Mykolas Angelas kurti Paskutinį teismą, kuris turėjo užimti veik 220 kvadratinį metrų plotį. Tas milžiniškas paveikslas -

freska pareikalavo ištisų penkerių metų įtempto darbo, kol 1541 metais buvo užbaigtas tas šedevrų šedevras, savo didybe ir dramatiška galybe niekieno nepalengtas. Centre viešpatuoja Kristus ir Marija, apsupti dangaus šventųjų ir angelų, kurių trimių aidas, rodos, lyg kelte kelia teisinguosius iš kapų amžinai laimei, o pasmerktuosius meta į Charono laivą, kuris

juos turi perkelti per Siksto - Acharonto upę į dar gilesnes pragaro bedugnes.

Reikia daug valandų, kad pilnai būtų galima įsigilinti į tą nepaprastą kūrinį, pamatyti jo grožį, jo kompoziciją, nuostabią detales ir visą, tiesiog šiurpulingą, dramą, kuri jau 400 metų stebina pasaulį ir primena jo keleviams universalinį sprendimą!

Estetinė sąvoka mene ir amale

MIKAS SILEIKIS

Mene yra daug žinojimo ir supratimo elementų, daug idėjų, kaip ir kitose gyvenimo srityse. Yra visokių rūšių meno. Kiek yra idėjų, tiek yra jų šalininkų. Meno rūšys ir žmonių idėjos nėra vienodos, nevienodas ir menas. Visa tai pareina nuo kūrybos vertybių, apie kurias verta kalbėti ir nekalbėti.

Menas perkelia mus iš žmogaus veiklos į estetinės egzaltacijos pasaulį. "Mes pakylame aukščiau gyvenimo srovės", sako Bell. Grynoji estetinė sąvoka yra gilesnė ir pilnesnė už naivios estetikos momentą. Disciplinuota estetika labiau analitiška, mažiau dogmatiška. Pirmojon kategorijon imamas intelektualas, nuoširdi kūryba, reikšminga forma ir rimtas humanistinis auklėjimas. Kur stoka tikrojo meno, ten gali būti tik naivios estetikos kompleksas — pseudo menas ir pseudo estetika. Amatinkai savo produktus vadina meniškais darbais, krautuvės pilnos kopijuoto trafareto. Pramonė tonomis spausdina paveikslų reprodukcijas, spausdina literatūrinį šlamštą su pornografiškais paveikslais, iš plastikos gamina gėles ir t. t. Gėlės ir paveikslų reproduk-

cijos, nors atrodo "natūralios", bet nieko bendro neturi su meno estetika, tai tik paviršutiniški efektai. Kai mašina bandoma kopijuoti rankų darbą, tuoj pasirodo estetinė netvarčia. Mašina dirba mechaniškai, nes ji neturi tradicijų, neįsijaučia ir negalvoja, dėlto ir jos

gaminys nėra nei kūryba, nei menas. O kur nėra kūrybos, ten negali būti meno estetikos.

Funkcionalizmas ir amatas teoretiškai siejamas su fiziniu menu — architektūra, laivų statyba, tiltų statyba, net automobilų planavimu ir kt. — su tuo, kas rišasi su fizika ir kas praktiškai gyvenimui naudinga. Pramoginiai šokių: džazo muzika, tvistas, nėra menas. Tačiau tie, kurie tuos dalykus mėgsta, intuityviai paguana estetinę ekstazę. Kuriems minėti

Siemet švenčiama 400 metų sukaktis nuo meno genialaus — tapytojo, skulptoriaus, architekto ir italų poeto Michelangelo Buonarroti mirties. Jo garsusis kūrinys PIETA — SKAUSMINGOJI MOTINA — Vatikano paskolinta Amerikai, New Yorko pasaulinėje parodoje stebina ir žavi milijonus amerikiečių ir kitų lankytojų. Jo sukurtas didingas Dovydas, kovojantis prieš Galijotą, simboliškai išreiškia Florencijos miesto laisvės kovas ir lieka jos pasididžiavimu. Bet didžiausias Michelangelo paminklas žmonijai yra jo sukurti paveikslai popiežiaus Siksto koplyčioje. Jie vaizduoja visą žmogaus kelią nuo jo sukūrimo genezės iki paskutinio teismo finalo.

Zenkime šiandieną bent mintimis kaip turistai į Vatikano valstybę ir pažvelkime iš arti į nuostabią Siksto koplyčią, kurios slenktį kasdien vasaros metu peržengia nemažiau kaip 6,000 lankytojų iš viso pasaulio kraštų.

Koplyčios istorija

Pirmiausia daugelis klaidingai mano Siksto koplyčią esant Sv. Petro bazilikos dalimi. Tai nėra tikslu, nes ji stovi šalia Sv. Petro bazilikos pastatyta architekto Giovanni de Dolcio 1480 metais kaip privati popiežių koplyčia. Ji atsirado patvariumu popiežiaus Siksto IV-jo, nuo kurio ji gavo ir dabartinį vardą. Kaip sako tradicija, jos didumas esąs toksai pat, kaip buvo Saliamono šventykla Jeruzalėje, būtent, 40 ir pusė metro ilgumo, 13,30 metrų platumo ir 20,30 metrų aukštumo. Kaip architektūrinis kūrinys, ji nėra ypatingai žymi, tačiau jos garsą sudaro nuostabiųjų tapybos freskai, sukurti jau popiežiaus Julijaus II-jo laikais ir jo užsakymu.

Dailininkai, puošę koplyčią

Pirmiausia Siksto koplyčios trys sienos buvo išpuoštos didžiulėmis freskomis iš Mozės ir Jėzaus gyvenimo, tapytomis ankstyvojo italų renesanso dailininkų Signorelo, Botticello, Ghirlandaio, Rosselio, Perugino ir Pinturicchio. Pabaigti dekoruoti koplyčios ketvirtąją sieną ir skliautines lubas popiežius Julijus II-sis 1508 metais paviešė 34 metus einantį jau tada išgarsėjusį Michelangelą Buonarroti. Be didelio entuziazmo sutiko tą uždavinį garsusis skulptorius, kuris kaip tapytojas nebuvo dar ypatingai pasireiškęs, ypač "al fresco" technikoje. Tai vienas iš sunkiausių tapybos būdų, kada ant kų tik

Siksto koplyčios bendras vaizdas

KRISTIJONAS DONELAITIS

RUSŲ IMPERIALIZMO TARNYBOJE

DR. JONAS GRINIUS

(Tęsinys iš praeito šeštadienio)

Toj pačioj gamtoj aiškiai prasiveržia ir kitos Donelaičiui brangios idėjos. Lakstingala jam — pilka, kukli, linksma čiulbanti būrė, gandrai — geri "gaspadoriai", plėšrusis erelis — geras valdovas globėjas, miške apsnigtos pušys — periukuoti ponaičiai, o šalia jų nuogi krūmai — vargingi būrai.

Kai mūsų poetas turi reikalo su žmonėmis, jam dar smarkiau suvaldyti savo valingą temperamentą, kuris kiekviena proga svaido vaizdingai rašytojo idėjas. Tada net monotoniškas hegzametras nebepajėgia suvaldyti ramaus pasakojimo. Ne dėl tikrovės gyvenimo meilės Donelaitis tada sukuria savo teigiamuosius ir neigiamuosius veikėjus, pirmuosius suidealizuodamas, ant-

ruosius sušaržuodamas ir sukarikatūrindamas, bet dėl aistringos meilės savo idėjoms ir dėl noro savo skaitytojams patraukti arba jiems atgrasinti. Savo idėjoms įkalti į skaitytojų atmintį Donelaitis pakartoja panašius vaizdus ir posakius, jis kuria savo hiperboles, kuriose tikrovės gabalėliai tėra tik priemonės kokiai nors idėjai ypatingai pabrėžti.

Realistinės - impresionistinės sielos kūrėjai taip nesielgia su gamta ir gyvenimo faktais kaip Donelaitis. Jiems tikrovė gera tokia, kokia ji yra. Jiems nereikia jos vienai ar kitaip iškreipti. Tuo tarpu Donelaitis nuolat į ją įsiveržia dvejopai: arba tiesiog į ją įpindamas savų idėjų, arba vaizdais pabrėždamas teigiamybės ir neigiamybės dorovinių atžvilgiu. Joks realistinės sielos rašytojas nekuria taip gausiai metaforų - hiperbolių, kaip elgiasi Donelaitis, nes hiperbolė yra kraštutinis tikrovės iškreipimas nuotaikos arba idėjos labui. Donelaičiui tokie iškreipimai labai mieli, nes jie įsmeniga į skaitytojo vaizduotę ir atmintį. Jis taip pat dažnai vartoja drastiškus žodžius ir posakius, paimtus iš grubios tikrovės, bet jo nukreiptus į idėjinius bei pedagoginius tikslus. Donelaičio medžiaga personažams, vaizdams, vaizdingiems posakiams ir pamokymams bei jo kalbos žodžiai dažnai yra pa-

imti iš kasdienybės iš lietuviško kaimo Prūsų Lietuvoj, bet pro visą šitą medžiagą ir drauge su ja poetas veržiasi giliau, aukščiau ir toliau, kad su savim pakeltų savo skaitytojus. Taigi Donelaičio elgesys su jusline tikrove yra grynai idealistinis. Todėl jo stilių arba jo išraiškos ir vaizdavimo būdą labiau tiktų vadinti realistiniu idealizmu, o ne realizmu.

Pagaliau Donelaičiui tikrovė nėra tik materija, gamta, biologinis ir maštantis žmogus, kaip tai suprato nevienas materialistas, Donelaičio amžininkas, vadinamas filosofu arba švietėju. Donelaičio tikrovė daug platesnė ir gilesnė. Joj telpa materija, gamta, biologinis, maštantis ir dvasinis žmogus, jo ydos, nuodėmės ir dorybės, velnias ir Dievas, kuris yra viso ko Viešpats. Šitokią tikrovę Donelaitis savo "Metų" poemoj stengiasi pavaizduoti ir ją liudija. Todėl jo paukščiai kalbasi apie Dievą. Prieš Dievo garbę padangėje skelbiančius gervinius žvirbliai su savo vaikais protestuoja teigdami, kad jie taip pat garbina Dievą. Gandras ereliui paukščių akivaizdoj aiškina Dievo įstatymą ir žmonių nuodėmes. Tamsybių gyviai — šiksnoparnis su pelėda — teiraujasi pono persirijimo priežasties. Nors pagerbiami Adomas su Ieva kaip pirmieji tėvai, bet Donelaičiui jie atrodo beveik tokie

pat varguoliai kaip būrai, savo vaikų skaudinami. Dievo Donelaitis, žinoma, pavaizduoti negali, bet jis yra jo poemoj, apsi-reikšdamas per žmonių mintis, ypač per visos gamtos kūrinis ir savo įstatymus, kuriuos tikintiesiems nušviečia Apreiškimas, o netikintieji jiems prieštarauja savo darbais. Todėl ir nuodėmės bei dorybės nėra kažin kokie atsitiktinai, bet Dievo valios nepaisymai arba jos vykdymas, taigi realybė. Todėl Donelaičio "Metuose" matomas realizmas yra gilesnis ir platesnis, negu materialistai jį supranta. Jį galima pavadinti integraliniu, realizmu, jei kam realistinis idealizmas atrodytų nepriimtinas.

Tačiau Donelaičio "Metų" negalima vadinti nei realizmu, nei šviečiamuoju realizmu, nes mūsų poetas stovi arčiau Dantės Alleghierio ir Motiejiaus Valančiaus negu savo amžininkų, šviečiamųjų filosofų Voltaire'o, J. J. Rousseau, G. Lessingo. Nors jis turi šio to pasiėmęs iš XVIII amž. literatūrinę tradicijų, tačiau tuo, kuo jis didelis, būtent, integraliniu realizmu (tikrovės neribojimu jusline patirtimi) arba realisti- niu idealizmu (net vulgariausios tikrovės palenkimu idealui ir idėjoms), Donelaitis stovi aukščiau savo amžiaus bei jį pralenkia. Europoj ir Lietuvoj jis tėra vienintelis, unikumas, nepaimituojamas ir nepralenkia-

mas, nors jo kalba ir nėra tobula. Todėl jo realizmą ir idealizmą sunku pastatyti į kokią nors laktą.

Donelaičio asmuo, nesužalotas jo literatūrinis palikimas, jo integralinis realizmas nepasiduoda nei sumarkstinti, nei surusinti. Todėl tuščiai kalba L. Gineitis, kad "išvertus poemą "Metus" į rusų ir kitas kalbas, Donelaitis toli peržengė savo krašto ribas". Šitoks ir panašūs posakiai patarnauja rusiškam imperializmui, bet ne tiesai. Ji nurodo, kad Kr. Donelaitį į platųjį pasaulį išvedė jo tautietis Liudvikas Rėza, 1813 metais išversdamas Donelaičio poemą vokiškai. Po to ją du kartus išvertė vokiškai G. Nesselmann (1869 m.) ir L. Passarge (1894 m.). Rusai Donelaičio "Metus" su lietuvių pagalba teiškai išvertė tik 1946 m. Tokia yra tiesa.

Kai sakoma, kad sovietinėj santvarkoj rusai K. Donelaitį gerbia, galima tikėti, kad jų tarpe yra tokių šviesių žmonių. Bet jie tikriausiai galios neturi. Tuo tarpu iš rusų komunistų propagandinės pagarbos neįtenka: reikia darbų, kurie patenkintų Donelaičio skelbtą teisingumą, būtent, rusų komunistai turėtų atitraukti savo kariuomenę iš Lietuvos ir iškraustyti kolonistus iš Donelaičio tėvynės. Tai būtų reali pagarba Donelaičiui. (Pabaiga)

dalykai nepatinka, tie negali pajusti estetikos grožio.

Estetikos sąvokos labai nelygios, nes tai priklauso nuo žmogaus gabumų, išsilavinimo, jautrumo menui ir skonio. Estetikos sintezę apibūdinti arba kriterijų rasti nėra lengva. Be to, estetika ir etika nevisada derinasi. Esti ir prieštaravimų viena kitai. Pvz. nemoralus kūrinys, meniškai pavaizduotas, estetiškai pateisinamas, o etiškai paneigiamas. Dirbtinės gėlės estetiškai nėra tas pat, kas yra gyvos gėlės. Perpiauk gėlę per pusę ir josios estetiškos pilnumas žus. Tas pat ir dailėj atsitiks, jeigu paveikslas nebus sudvasintas, nebus organiškai nuoširdus, be jausmo ir meilės, bus kaip dirbtinės gėlės. Estetika reiškia grožį, kilniadvasiškumo pajautimą, o etika — doros ir socialinės tvarkos pilnumą.

Religinio meno estetika ir patis religinis menas turi etinę asociaciją su disciplinuota dogmatine estetika, nes iš dalies ji yra tradicinė, daugumos žmonių vertinama.

Modernaus meno estetika nėra dogmatinė, bet ją gali tokia padaryti organizuotas protestas prieš seniasis tradicijas, romantizmą ir realizmą. Dabar dar lygiagrečiai tebeegzistuoja dvi griežtos meno srovės: abstraktizmas ir realizmas. Blogas abstraktus kūrinys lyguš blogam realistiniam. Neišmintinga sakyti, kad kiekvienas abstraktus paveikslas — šedevras: taip pat neišmintinga sakyti, kad kiekvienas paveikslas yra šlamštas. Reikia jausti spalvas, formą ir pažinti 3 dimensijų erdvę. Menas yra dvasios ritmas, laimingas tas, kuris tą ritmą gali pajusti.

Aš sau tariau: "Eistu jieškoti savo priešų", ir tą dieną aš neradau nei vieno draugo. Ir vėl, aš pasakau: "Eistu ir jieškoti draugų", ir tą dieną neradau priešų.

— Gertr. R. Lewis

Aloyzas Baronas

GYVATVORĖ

Zali augleliai pirštelius pakėlę
Erdvėn, kur bėga debesėliai blyškūs,
Žmogus ateina ir žirkklėmis viršūnėle
Ramiai apkarpo, žaliai kraujui tyskant.

Ir stengtuos vis taip prasimušt iš tarpo
Ir, rodos, pastangų ir norų užtenku,
Tačiau gyvenimas tarytum žirkklėmis apkarpo,
Ir vis taip pažeme ir pažeme slenku.

ROŽE

Kadaise pasakoj apie ištikimybę,
Segė tave į beržū kvėpiančias kasas,
Dabar tu suodnoj garazo pašalėje žydi,
Nuplėsiama vėlyvo popiečio šviesa.

Nebėr kasų, kažin kur jos automobiliais
Lėkia, užmiršdamos, kad visa taip traupa.
Ir miršta rožės vienišos ir tylios
Kovojo su dūmų ir rūkų kvapu.

ŠIOKIADIENIS

GATVĖ

Ant stulpo užrašas, kad gatvė vienkryptė,
Tekk, kaip upė, tik viena kryptimi.
Ir tu, nebetikėdamas vėl kada išlypti,
Graudžiai mąstyt ir sielvartaut imi.

Ir kam tie užrašai vienos krypties gatvelėj,
Jeigu tu rūpestį nepasibaigiantį neši;
Rožių takai ar akmenotas kelias,
Į sieną rūškaną vis tiek atsiumši.

DVIRATIS

Berniukas lekia dviračiu kaip vėjas,
Tiek daug, tiek daug jo judesį giedros.
Ir tu skubi nepasibaigiančiom alėjom,
Ir šviečia rausvas skliautas vakarnos.

Ir taip mini, skubėdamas į stotį,
Ir vis arčiau, ir vis sparčiau, tačiau
Tu negali nė atsikvėpti, nė sustoti,
Kol tie saulėlydžiai sušvis bauginančiai skaisčiau.

Vėsioji Niagara vasaros karščiuose

Nuotrauka Juozo Maželkos

Biologinis žmonių giminės blogėjimas

Problema, kuriai ieškotina skubių ir naujų sprendimų

DR. VLADAS LITAS

Natūrali atranka yra augalų ir gyvulių išsijojimo priemonė: silpnėsi individai išmiršta, sveikesni ir stipresni išlieka. Tuo būdu vyksta nuolatinis augalų ir gyvulių tobulėjimas. Gamtos mokslai ir medicina natūralią atranką iš žmonių giminės beveik išstūmė. Medicina išgelbsti ar bent prailgina fiziškai ir dvasiniu požiūriu silpnų žmonių gyvybę. Dvasinės ir fizinės šitų žmonių anomalijos pereina į vaikus. Šituo būdu dabar susidaro žmonių giminės paveldėjimo blogėjimas. Natūrali gyvių atranka yra ne kas kita, kaip natūrali pusiausvyra. Kultūrinis žmogus natūralią žmonių giminės pusiausvyrą suardė. Natūralios pusiausvyros suardymą rodo vienas paprastas pavyzdys.

Regėjimo defektai

Regėjimo defektai, kaip silpnaregystė, trumparegystė, spalvinis akumas ir t. t., būdavo primityviųjų žmonių gyvybinę grėsmę. Kultūrinis žmogus šitą defektą pašalina techniškomis priemonėmis — akiniais. Akių defektai tarp primityviųjų žmonių, kurių gyvenimo verslą sudarydavo medžioklė, maisto rinkimas ir t. t., būdavo gyvybinė nelaimė. Šitų žmonių likimas — ankstyva mirtis. Plėšrūs ir nuodingi gyvuliai prisidėdavo prie šitų žmonių naikinimo. Kultūros kilimas tarp žmonių sumažino natūralią atranką. Bet paveldimas akių defektingumas su kultūros kilimu neišnyko: regėjimo defektai tarp kultūrinių žmonių yra gana paplitę. Šitas defektas apima vis didesnes žmonių mases.

Aklumas spalvoms

Tarp aukštos kultūros žmonių yra gana dažnas žalias-raudonos spalvos akumas, kitaip pasakius, žmonių akumas šioms spalvoms. Šiuo laiku tarp įvairių tautų yra surinkta gausi statistinė medžiaga apie aklumą raudonai-žaliai spalvai. Statistiniai duomenys rodo žmonių giminėje natūralios atrankos sumažėjimą. Šių laikų primityvios tautos, kaip Australijos negroidai, Afrikos negrai ir Šiaurės Amerikos indėnai, raudonos-žalios spalvos akumo atžvilgiu yra daug sveikesnės: akumas prieš šitas spalvas yra retas atsitikimas. Primityviųjų tautų raudonas-žalias akumas neapima daugiau kaip 1-2% žmonių. Tarp japonų ir meksikiečių šitas akumas yra du kartus dažnesnis. Tolimesnį šito akumo kilimą rodo turkai, armėnai, suomiai ir Rytų Europos tautos (4-7%). Didžiausias šito akumo dažnumas yra tarp Vakarų Europos, Šiaurės Amerikos ir Australijos baltųjų žmonių (6-10%). Bet tos pačios tautos žmonės spalvinio akumo atžvilgiu turi didelių skir-

tumų. Šito skirtumo priežastį sudaro gyvenama aplinkuma ir nuolatinis užsiėmimas. Tarp aukštesnės kastos žmonių Indijoje spalvinis akumas yra dažnesnis. Žemesnės kastos žmonėse šitas akumas yra retesnis atsitikimas.

Paveldimas liguistumas

Dalinis akumas tam tikrų spalvų atžvilgiu ir natūralios atrankos sumažėjimas prieš šitą defektą kultūringose tautose, palyginus, yra gana silpnas natūralios pusiausvyros suardymas. Bet yra sunkių paveldėjimo defektų. Paveldėjimas perduoda genais. Genų pasikeitimas arba mutacija yra paveldimas, kitaip pasakius, pereina į vaikus. Liguisto paveldėjimo žmonės ankstyvesniais šimtmečiais likviduodavo mirtis. Šitie žmonės nepalikdavo tolimesnių įpėdinių. Natūrali atranka liguisto paveldėjimo žmones iš žmonių giminės anksti išskirdavo. Liguistas žmogus mirtimi išsinešdavo ir liguistus genais. Mūsų laikų medicina liguisto paveldėjimo žmonėms padeda išlaikyti gyvybę. Paveldimas liguistumas gali pereiti į vaikus ir taip prisidėti prie žmonių giminės biologinio blogėjimo.

Naujagimiai perskelta lūpa, žandikauliu ar gomuriu ligi naujaisiu laikų būdavo pasmerkti ankstyvai mirtčiai. Šių laikų medicina juos nuo mirties apgina: vaikui įdedamas dirbtinis gomurys. Chirurgai sutvarko įgimus vaiko širdies defektus ir tuo būdu vaikas pasilieka gyventi. Ankstyvesniais laikais šituos vaikus sutikdavo neišvengiamai mirtis. Įgintas klubo išsinarinimas ir pėdų sutraukimas nėra tiesioginė gyvybės grėsmė. Šitie defektai yra gyvenimo galimybių apribojimas. Mūsų laikų medicina ir socialinė samprata jiems gyvenimo galimybes pagerina.

Hemofilija ir cukrinė

Hemofilija paveldima kraujo liga, ankstyvesniais laikais reikšdavo trumpą žmogaus gyvenimo kelią: mirtis pasiimdavo hemofilija sergančius vaikus ir jaunuolius. Hemofilai dažniausiai nepalikdavo vaikų. Šita kraujo liga mūsų laikais prarado savo aštrumą. Prieš kraujo ligas medicina turi gerų priemonių.

Cukrinė liga — Diabetes mellitus — prie insulino terapijos prarado savo grėsmę: šituo būdu yra sumažintas žmonių mirtingumas. Šių laikų medicina gali pagydyti, bent iš dalies, abiejų lyčių nevaisingumą. Paveldimas medžiagų apykaitos sukrūkimas (Phenylketonuria) yra didelio svaigulio priežastis. Laiku pradėtas gydymas ir dieta sutvarko naujagimio medžiagų apykaitos sukrūkimus ir tuo būdu padeda išvengti ligos.

Paveldimos ligos vis daugiau plečiasi

Šitų pavyzdžių galima rinkyti gana daug. Medicina, kovodama prieš paveldimas ligas, tuo būdu eina prieš natūralios atrankos principą. Paveldimos ligos "išgydymas" yra tik žmogaus išlaisvinimas iš kentėjimų ir mirties. Liguistas genas pasilieka. Medicina paveldimo liguisto geno negali išgydyti. Paveldima "išgydyto" individo liga pereis į vaikus. Tuo būdu paveldimos ligos medicinos dėka vis plinta. Šitai plečiasi žmonių giminė be natūralios atrankos.

Susidaro dabar paradoksiška padėtis: medicina paveldimas ligas vis daugiau "išgydo"; bet paveldimos ligos mūsų vaikuose vis daugiau plėsis. Paveldimos ligos laimės lenktynes prieš mediciną. Šituo būdu vis daugiau ir daugiau liguistų genų pereina į žmonių giminę. Natūralios atrankos iškritimas iš žmonių giminės suardė pusiausvyrą. Medicina eina prieš natūralią žmonių giminės atranką. Paveldimų ligų dažnumas iš generacijos į generaciją darosi vis didesnis.

Insulino pavojai

Mūsų tauta nuo paveldimų ligų taip pat nėra laisva. Statistika, deja, nėra, bet mūsų tautą apima tie patys paveldėjimo dėsniai. Vokiečiai tik kai kurių paveldimų ligų turi statistiką. Paveldimas lūpos, žandikaulio ir gomurio plyšys tarp vokiečių paskutiniame šimtmetyje yra du kartus dažnesnis atsitikimas. Kraujo ligų dažnumas taip pat rodo kilimo palinkimą. Diabetikų skaičiaus pakilimas dabar nekelia abejojimų. Prie cukrinės ligos gydymo insuliniu prisideda kita blogybė: insulino teratogenija. Insulinas gali sukelti nenormalių vaikų gimimą. Eksperimentai su gyvuliais šitą patvirtina. Nenormalių vaikų gimimas iš cukrinės ligos sergančių motinų yra dažnesnis kaip

iš sveikų. Bet kol kas nėra statistikos.

Atominių spindulių įtaka

Atominis amžius yra kita žmonių giminės blogėjimo priežastis. Prie to prisideda įvairūs fiziniai ir cheminiai faktoriai. Pavojingiausias paveldėjimo genų priešas, kaip bandymai su gyvuliais rodo, yra ionizuojantys spinduliai. Šitie spinduliai yra trumpų bangų ir turi didelę energiją. Didžiausią pavojų tuo būdu sudaro rentgeno, radiumo, elektronų, protonų ir neutronų spinduliai. Tam tikras šitų spindulių kvantas iššaukia paveldimą genų pasikeitimą. Spinduliai padidina mutacijų dažnumą. Šitos spindulių sukeltos mutacijos dažniausiai reiškia paveldėjimo pabloginimą. Radioaktyvūs spinduliai yra sunki paveldimų ligų priežastis. Atominės energijos naudojimas tik taikos reikalams vis vien neišjungia atominių spindulių pavojaus žmogaus paveldėjimui. Šito pavojaus didumas kol kas nėra nustatytas.

Chemikalų veikimas

Prie fizinių faktorių prisideda cheminiai. Šitie taip pat gali pabloginti paveldėjimo genus. Šiais laikais daug yra mutageninio veikimo cheminių medžiagų, medikamentų, dezinfekcijos priemonių, gėrų, išmetamųjų dujų, skysčių ir t. t. Chemikalai užteršė didmiesčių orą. Mutageninį šitų medžiagų veikimą rodo bandymai su gyvuliais. Klausimas dar nėra pilnai išsirtas. Bet pavojų šaltiniai turi būti žinomi iš anksto.

Išsigimėlių gausėjimas

Liguistumo genų ir tuo būdu paveldimų ligų dažnėjimas iš kartos į kartą po kelių šimtme-

čių kultūrinę žmonių gali priversti prie "geninės mirties": dvasinių ligonių, išsigimėlių ir kitokių nenormalumų žmonės sudarys daugumą. Šitokią, nevaisi malonią, pranašystę skelbia H. J. Mueller, Nobelio premijos laureatas. Aldous Huxley šitai sako: "Medicina dabar padarė tokią pažangą, kad praktiškai nebėliko daugiau sveikų žmonių". Šituo jis nori štai ką pasakyti: žmonės, sergantys paveldimomis ligomis, medicinos dėka užvaldys žemę. Sveikų žmonių skaičius eis mažyn. Kitaip pasakius, ateities kartų žmogus bus protezinis žmogus — "išgydytas" nuo paveldimų ligų. Šitas žmogus iš pat mažų dienų turės būti gydomas ir išlaikomas iki vedybinio amžiaus. Tada jis savo paveldimą ligą perleis į vaikus.

Paveldėjimo higiena

Kaip išvengti kultūrinės žmonių "geninės mirties"? Medicina šito klausimo neišspręs. Mokslas turi išeiti prieš pagrindinę šitos blogybės priežastį. Individualinės higienos negana. Šių dienų gamtos mokslai kalba apie paveldėjimo higieną. Paveldėjimo higiena turi kita, dažnai piknaudota pavadinimą, būtent, Eugenika.

Anglų gamtininkas F. Galton 1880 metais išvystė paveldėjimo higienos ir aprūpinimo programą. Šitas gamtininkas sukūrė eugenikos sąvoką. Programa aniems laikams buvo per ankstyvas reikalas. Gregor Mendel, augustinų vienuolis, 1865 metais paskelbė paveldėjimo dėsnius. Bet šitie dėsniai nuėjo į užmaršį. Antras šitų dėsnių atidengimas įvyko apie 1900 metus. Galtonas vienas iš pir-

mųjų suprato šitų dėsnių svarbą žmonių paveldėjime. Šitie dėsniai yra biologinio žmonių giminės pagerinimo pagrindas. Paveldėjimo higiena pasisako už vaikų gimimą tik iš sveikų tėvų paveldėjimo atžvilgiu. Nuo Galtono laikų paveldėjimas arba genetika padarė didelę pažangą. Mendelizmo mokslas dabar išsivystė į molekulinę genetiką. Šitas mokslas dabar pasiekia paveldėjimo genų molekules. Bet šiuo laiku paveldėjimo problemų yra daugiau kaip Galtono laikais. Atominis amžius žmonių giminę sukūrė naujų pavojų

Žmonija kryžkelėje

Didžiausias žmonių giminę pavojus yra iš dvasinio nesugebėjimo prisitaikyti prie šiandieninės situacijos. Dabar prasideda atominis amžius. Žmonija negali galvoti tik apie praeitį ir užmiršti ateitį. Šito sustingimo priežastys yra įvairios: nežinojimas tikrosios padėties, nesusivokimas pagrindiniuose biologijos klausimuose, klaidingos politinės idėjos, dvasinis akumas, klaidingos pažiūros. Žmonija šiandien yra kryžkelėje: gyvenimas praeitimi veda į akligatvį, iš kurio nėra išėjimo,

gyvenimas ateitimi ieško naujų kelių naujoms problemoms spręsti.

DAINA ELECTRONICS
 TV - RADIJAI - JUOST. REKORDERIAI
 STEREO FOTOGRAFIJ - FLOKETELES
 ANTENOS - BATERIJOS - LEMPTELIS
 EL. VIRT. PRIETAISAI - LAIKRODŽIAI
 Visiems žiniatinkams kaina ir garantija
 3321 S. Halsted St. - CHICAGO 4-5665

WESTERN AUTO SERVICE
 PAGRINDINIS IR SMULKUS
 AUTOMOBILIŲ PATAISYMAI
 4318 S. Western, Chicago 9, Ill.
 4av. ST. ŠERBA LA 2-1780

MOVING
 SERENAS perkrausto baldus
 ir kitus daiktus. Ir iš toli. Miesto
 eidimai ir pilna aušrauda.
 2047 W. 67 Pl. WA 5-8063

MOVING
 J. NAUJOKAITIS
 Ilgų metų patyrimas
 Apraustas perkraustymas
 WA 5-9209 Chicago, Ill.
 TV - RADIJŲ TAISYMAS
 P. RUDENAS
 4448 S. Western Ave.
 Tel. 847-4829 ir YA 7-1026
 Cia pat galite gauti Briedžio dažų.

Automobilio nelaimės atveju skambinkite
 (In case of accident call)
 GR 6-7777 24 hour towing service
 Karoserijos taisymas, stabdžiai, motorai, tepimas ir
 smulkūs pataisymai.

BODY & FENDER WORK
 PAINTING, MECHANICAL REPAIR
 2423 W. 59h St., Chicago, Ill., 60629
 Savininkas — MIKAS CESAS

FRANK'S T. V. & RADIO, Inc.
 3240 S. HALSTED ST. Tel.: CA 5-7252
 DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS,
 RADIO, STEREO APARATŲ, PARDAVIMAS IR TAISYMAS
 ORO VESINTUVAI — AIR CONDITIONING

4 1/2% **5%**
 current dividend on investment bonus
 4 1/2% DIVIDENDŲ MOKAM PAGAL VISAS TAUPYMO SĄSKAITAS.
 Už 1 metų investavimo bonus mokame 4 1/2% dividendų kas pusmetį ir
 dar mokame po 1/2% už kiekvienus metus, 4 metams praėjus.
BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
 4071 ARCHER AVENUE, CHICAGO 32, ILLINOIS
 Valandos: Pirmad., antrad., penktad. ir šeštad. 9 v. r. — 4:30 p. p.
 Trečiad. uždarata: ketvirtad. 9 v. r. — 8 v. v.

SKIP'S SELF SERVICE
Liquor Store
 5515 SO. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202
 LIEPOS — JULY 23, 24, 25 D. D.

STOCK 10 YEAR OLD V.S.O.P.
 IMPORTED BRANDY Full quart \$4.98
 POPULAR BRAND OF IMPORTED FRENCH
 COGNAC Fifth \$4.98
 BARON VON KLUG V.S.O.P. GERMAN
 BRANDY Fifth \$3.89
 GRAIN ALCOHOL 190 Proof U. S. P. Fifth \$4.89
 RICCADONNA IMPORTED VERMOUTH
 Dry or Sweet 30 oz. Bottle \$1.29
 CANADIAN HOST RARE
 CANADIAN WHISKY Fifth \$3.29
 ST. CROIX IMPORTED LITE OR
 DARK RUM Fifth \$2.98
 ESCORIAL GELB IMPORTED GERMAN
 LIQUEUR Fifth \$5.69
 ASSORTED IMPORTED 1961 VINTAGE
 GERMAN WINES Fifth .98¢
 WURZBURGER OR LOWENBRAU IMPORTED
 GERMAN BEER Case of 24—12 oz.
 Bottles Case \$7.95

VISI Į LIETUVIŲ DIENĄ — PIKNIKĄ

Sekmadienį, rugpiūčio mėn. 2 dieną
PRANCIŠKONŲ VIENUOLYNO PARKE, Kennebunkport, Maine

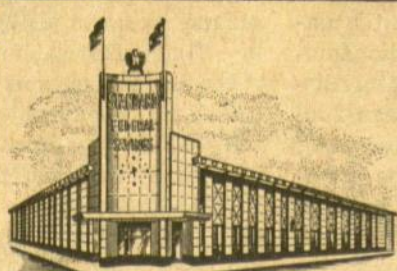
11 val. Šv. Primicijų Mišios
 12 val. pietūs
 3:30 val. kultūrinė programa

Pranciškonai kviečia visus kuo nuoširdžiau-
 siai dalyvauti šioje metinėje šventėje.

B.F. Goodrich
 Storm windows & doors of
B.F. Goodrich Koroseal® rigid vinyl
 won't pit, corrode, peel, crack,
 chip, tarnish, rot or rust
Kostas Butkus
 LU 5 — 6291

Nylono, stainless steel ar aluminijaus langai,
 durys, SIETELIAI.

ALUMINIJAUS NAMŲ PRIESTATAI (PATIO), STOGELIAI
 TVOROS. KRAUTUVIŲ SUNKIOS DURYS IR KITI MODERNŲ
 NAMŲ PAGERINIMO REIKMENYS. DIDELIS PASIRINKIMAS
 (27 RŪSIŲ).

STANDARD FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

4192 ARCHER AVE. — CHICAGO, ILLINOIS 60632
 Telef.: Virginia 7-1141

TURTAS — \$87,000,000 REZERVAI — \$8,500,000

Už taupmenas mokame 4 1/4% dividendą kas 3 mėnesiai

PASKOLOS NAMAMS ĮSIGYTI AR TAISYTI

VALANDOS: Pirmadieniais 9 iki 8 v. v.
 Antrad. 9 iki 4 v. v. Trečadienį — nedir-
 bama. Ketvirtad. 9 iki 8 v. v. Penktad.
 9 iki 4 v. v. Šeštad. 9 iki 12 v.

JUSTIN MACKIEWICH, Jr.,
 Prezidentas

MŪSŲ KALBA

RED. DR. PR. SKARDZIUS

Abejojimas dėl vieno taisymo

K. P. Celiešius, Draugo liepos 11 dienos kultūriniam priede vertindamas Stasio Žilio "Gyvenimo šaltinius", linksta taisyti tokius sakinius, kaip "Išpažintis buvo įsteigta ne žmogui kankinti, bet jam nuraminti", "Atgailos sakramentas yra skirtas sunaikinti nuodėmės, atgauti prarastai malonei bei nuopelnams". Ešą būtų tinkamiau pasakyti "kankinti žmogų, nuraminti jį" ir "sunaikinti nuodėmės, atgauti prarastą malonę bei nuopelnus", nes po galiniuotinių veiksmažodžių reikia vartoti galininko, ne naudininko linksnį.

Tas tiesa, kad su galiniuotiniais veiksmažodžiais vartojamas vadinamasis objekto galininkas, reikiąs papildinį, pvz.: nusišluostė ašarėles, krinto riekšutis, gaudė žuvis, statė vagonus ir laivus, svarstė darbo planą, sudarė sutartį ir sutvarkė reikalą, krovė kraitelį ir pynė vainiką, iškasė duobę ir kt.

Bet galiniuotinių veiksmažodžių santykiai sakiniuose iš tikrųjų daug platesni, nei čia minimasis tiesioginio papildinio atvejis. Galiniuotiniai veiksmažodžiai gali eiti sakiniuose ne tik tariniams, bet ir kitoms sakinių dalims. Tada su šiais veiksmažodžiais gali būti vartojamas ne tik galininko, bet ir kuris nors kitas linksnis.

Stasio Žilio atveju turime galiniuotinio veiksmažodžio bendratį, kartu su naudininko linksniu einančią tikslo aplinkybę. Čia sakinio veiksmu arba papildiniu pasakome priemonę (daiktą, įrankį, medžiagą, asmenį, laiko tarpą ir kt.) tam tikram tikslui pasiekti, o pats tikslas parodomas naudininku (ne galininku!) su bendratimi. Aiškinaisiais pavyzdžiais imkime mūsų aukščiau duotas atitinkamų sakinių dalis, iš papildinių ir tarinių paverstas tikslo aplinkybėmis: Aš tau duosiu šilkų skepetėlę ašarėlėms nusišluostyti (J. Jablonskis. Netu-

riu dantų riešutams krinti (J. Balčikonis). Šitas tinklas geras žuvims gaudyti (J. Jabl.). Spygliučių mediena plačiai panaudojama vagonams ir laivams statyti (spauda). Šaukim posėdį darbo planui apsvarstyti (spauda). Šiandien gražus oras šienui pianti (gyvoji kalba). Sutarims sudaryti ir visam reikalui sutvarkyti skiriamas dvejų metų laikas (V. Mykolaitis - Putinas). Nėr man močiutės krauteliui krauti, nėr man seselių vainikui pinti (tautosaka). Kiti pažadėjo ir vaikiukus leisti duobei iškasti (Žemaitė) ir kt. (J. Balkevičiaus Dabartinės lietuvių kalbos sintaksė 288). Žilio sakiniuose tokia "priemonė" yra išpažintis ir atgailos sakramentas, vadinasi, čia turime sakinius su tikslo aplinkybe, todėl, mūsų supratimu, juos galime palikti tokius, kokie parašyti: Išpažintis buvo įsteigta ne žmogui kankinti, bet jam nuraminti. Atgailos sakramentas yra skirtas nuodėmės naikinti ir prarastai malonei bei nuopelnams atgauti.

Daugiau: naudininkų vertimas galininkais čia priešintųsi mūsų kalbos mokslo reikalavimams.

St. Barzdukas

Sandra Cipkienė

Natūrmortas su kriaukdėmis

PASTABOS IR NUOMONĖS

Pabarimai ir patarimai lituanistams

Mūsų spaudoje kartas nuo karto pasirodo priekaištų mūsų kalbininkams. Reti tie balsai, tačiau įkyrūs ir kartais juokingi. Uoliausias šioje srityje yra Anis Rūkas. Jis prarečiui viename ar kitame laikraštyje prabyla lietuvių kalbos grynumo klausimu. Jam mūsų raštų kalba esanti sėte prisėta svetimybų, kurių būtų galima, jo nuomone, išvengti, vartojant savus, grynus, lietuviškus žodžius. Kaip galėtų atrodyti to-

kia grynai lietuviška kalba, galime patirti iš "Pasaulio Lietuvis" Nr. 7-8 (1964 - D. M. - gegužės - birželio mėn.). Anio Rūko "Asmenų, dievybių ir didvyrių VARDYNO" recenzijos. Joje pateikti Anio Rūko kalbos pavyzdžiai rodo jį esant "Aušros" laikų filologu, užsimanysiu pamokyti mūsų kalbininkus ir lietuvių visuomenę jo paties ištaisytos "grynos" lietuvių kalbos.

Esama dar ir tokių tautiečių, kurie parašo laišką savo skaitomo laikraščio redakcijai, trumpai - drūtai papliekdami kurią jiems akin krintančią negerovę. Tačiau tų laiškų redakcijoms mūsų spaudoje maža. Šis reiškinys liudija skaitytojų pasyvumą. Tačiau tokie laišukai, kaip kažkoki V-nio (prieš porą ar daugiau savačių "DRAUGAI"), rodo visai kitą, visai priešingą Anio Rūko skelbiamų priekaištų kalbininkams kryptį. V-nio nuomone, mūsų raštų kalboje per daug uoliai lietuvinami svetimi vardžodžiai, ypač asmenvardžiai. Svetimtautis, skaitydamas mūsų spaudoje mirgančius vardus sulietuvinimus, nustebtų ir net pasipiktintų, matydamas iškreiptus asmenvardžius ir vietovardžius. Ten

pat V-nis pateikia net pavyzdį, kaip lietuvis jaustųsi, skaitydamas savo pavardę sulenkintą į "Barzdukiewicz". Štai stipri ir "nuoširdi" filologija! Primita žinomam lituanistui, kaip atrodytų jo pavardė, jei lenkai elgtųsi panašiai kaip lietuviai, iškraipydami svetimus asmenvardžius. Šia proga tenka užtikrinti uolų V-nį, kad lenkai minėtos pavardės nelenkintų, kaip ir lietuviai savo spaudoje nieko nepažįstamai nelietuvina. Čia tėra tik blogos V-nio nuotaikos padarinys, kai jis pikto-kai puola mūsų kalbos autoritetus, nevengdamas ir konkrečių asmenų. Visas mūsų "beatodairinio lietuvinimo" nusikaltimas glūdi tame, kad raštuose vartojami svetimų asmenvardžiai ir vietovardžiai yra linkniuojami lietuviškoms galūnėms. Paliekant visus tuos vardus jų originaliuose vardininkuose, nebūtų galima pasakyti ir viso sakinio padoriai lietuviškai. Kadai nacių okupuotoje Lietuvoje buvo įsakyta vartoti tik "Adolf Hitler" be jokių lietuviškų galūnių visuose linkniuose. O kaip atrodė lietuviška mintis sakinyje, okupantui jau nerūpėjo. Bet tai buvo kaip tik tos pačios rūšies reikalavimas, kurį įžvelgiame V-nio laiške DRAUGUI.

Jau daug labiau įsidėmėtinas K. S. Karpiaus balsas, išreikštas visa 32-jų psl. brošiūra "Kalbos vienodinimo klausimu" (autorius leidinys, 1963, Cleveland, Ohio). Su daugeliu autoriaus tvirtinimų galima nesutikti, bet nemažą jų dalį galima ir verta diskutuoti. Reikia manyti, kad K. S. Karpiaus balsas nebus vėjams paliktas. Šia proga tenka palinkėti, kad visi kiti, ne Karpiaus masto, lietuvių kalbos mylėtojai (jei jie tikrai tokie!) prenumeruotų bendrinės kalbos laikraštį GIMTĄJĄ KALBĄ. Jos prenumerata tik \$2.00 metams. Už tą porą dolerių jie gautų 4 sąsiuvinius žurnalo, kuriame susirastų daug atsakymų į kylančius kalbininkų klausimus. Padvigubėjus prenumeratorių skaičiui, galima būtų tikėtis GK virtimo mėnesiniu žurnalu. Tai būtų žymiai patriotiškiau, negu V-nio ir pan. rūgijimai lituanistų adresu.

Ta proga pateikiu ir GK administracijos adresą: Gimtoji Kalba, 5348 S. Talman Ave., Chicago, Ill. 60632.

V. Čižiūnas

DRAUGAS, Šeštadienis, 1964 m. liepos mėn. 25 d.

5

ST. ŠARAUSKAS, dipl. automatinių transmisijų ir motorų specialistas, prie transmisijų išdirbęs 12 metų, **PAŽANGOS** garaže, **SINCLAIR** gazolino stotyje, atidarė transmisijų ir motorų taisymo skyrių. **PAŽANGOS** garaže atliekami ir kiti darbai: mašinų išlyginimas, (body) dažymas, automatinis plovimas ir daug kitų darbų.

2637 West 47th Street, Telef. LA 3-9663
CHICAGO 32, ILLINOIS

CIRCUIT T.V. & RADIO (LIETUVIAI)
Sav. DAN LIUTIKAS

TAISYMAS yra mūsų SPECIALYBĖ. VISŲ GAMYBOS • GREITAS patarnavimas • GARANTIJA • KREDITAS.

2412 WEST 71ST ST. CHICAGO, ILL. 60629. TEL.: 471-2446

Kiekvienas nori savo trumpas atostogas praleisti gražiausioje ir geriausioje vietoje! **CAPE COD** kaip tik ir yra gražiausioji vieta, o

OSTERVILLE MANOR
JUOZAS KAPOČIUS, Sav.

yra pasiruošęs savo svečiams suteikti ko geriausias poilsui sąlygas.

Vasarvietė atidaryta nuo birželio 24 d. iki rugsėjo 7 d.

Užsakymus siųsti: Osterville Manor, Inc., West Bay Rd., Osterville, Cape Cod, Mass. Telefonu kreiptis: Osterville, Mass. Garden 8-6991.

- Artesian Restaurant -
AND LOUNGE

2432 WEST 63rd STREET

Jau yra pilnai įrengtas ir veikia, turi virš 300 sėdimų vietų.

Čia galite netik gerai ir nebrangiai pavalyti, bet atvažti krikėlynas, vedybas, sukaktuves ir kitokias Jūsų šeimynines ar visuomenines progas.

Elektriniai vėsinamas. Atvykit į mūsų restoraną-lounge, kur valgių pasirinkimas įvairus, nebrangios kainos ir taip pat didžiausias pasirinkimas vietos ir užsienio gėrimų. Parap. draugijos, klubai ir vienuolynų rėmėjų draugijos susirinkimams ir posėdžiams bankieto patalpomis naudojasi nemokamai. Telpa virš 300 asmenų. Kad būtų netikėtai dvi vietos, patefonuokite 436-4622. Atdarą nuo 6 val. ryto iki 1 val. nakties.

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį!

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

TURI DVI KRAUTUVES CHICAGOJE:

BRIDGEPORTE, 3207 S. Halsted St., Victory 2-4226
Vedėjas E. RUDAITIS

FURNITURE CENTER, INC.

MARQUETTE PK., 6211 S. Western, PResp. 8-5875
Vedėjas J. LIEPONIS

Pirmad. ir ketvirt., nuo 9 iki 9:30. kitom dienom nuo 9 iki 6 v.v.
Penktadieniai vakare iki 9:30 val. vakaro. Sekmdieniais atdara nuo 12 iki 5 valandos

Liepos ir rugp. mėnesiais abi krautuvės sekmdieniais uždarytos.

Du kiemai automobilams pastatyti
veltui. Į vieną galima įvažiuoti iš
Western Ave., o kitas užpakaly namo.

Marquette Parke - - Amerikos Lietuvių Sostinėje

6245 SO. WESTERN AVE., CHICAGO 36, ILLINOIS

GRovehill 6-7575

Chicago Savings & Loan Association žymesniųjų krašto finansinių įstaigų tarpe yra viena stipriausioji, saugiai ir pavyzdinčiai tvarkanti savo įstaigos reikalus. Mes nesiveržiame tapti pačia didžiausia įstaiga, bet dedame pastangas visuomet teikti geriausius patarnavimus mūsų taupymo ir skolinimo nariams, ir siekiame visada būti stiprūs finansiškai. Chicago Savings

bendrovė per visus 40 savo gyvavimo metų visuomet yra išmokėjusi savo taupytojams pilną taupomą sumą ir mokėjusi ne mažesnius, kaip 3% dividendus.

Šios bendrovės vadovybė ir šiandien tęsia tą pačią atsargią, bet protingą administravimo politiką, kuri apsaugo Jūsų santaupas ir neša gerus dividendus.

Chicago Savings AND LOAN ASSOCIATION

Duodame paskolas namams pirkti, statyti naujus namus arba perfinsuoti jūsų seną paskolą naujai susidariusioms jūsų sąlygoms. Atsiminkite, kad Chicago Savings labai lengva pasiekti telefonu ir pasiteirauti apie mūsų sąlygas. Dar geriau atvykti asmeniškai ir gauti nemokamą patarimą iš geriausio šios srities specialisto.

Svarbu pasirinkti vietą pinigams taupyti, bet dar svarbiau pasirinkti vietą, iš kurios gali finansuoti arba gauti paskolas savo namams ar apartamentui. Kviečiame bet kada užėiti, būsite nuoširdžiai sutiktas!

HANDY HOURS

Monday 12:00 P.M.-8:00 P.M.
Tuesday 9:00 A.M.-4:00 P.M.
Wednesday .. Closed All Day
Thursday 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Friday 9:00 A.M.-8:00 P.M.
Saturday 9:00 A.M.-12:30 P.M.

4 1/2%

Current Dividend on Investment Accounts

- Vacation Club
- College Bonus Savings
- Home Mortgage Loans
- Home Improvement Loans
- Christmas Club
- Insured Family Savings
- Notary Public Service
- All types of Insurance
- Free community rooms for your organization meetings
- Cash checks and pay all family bills with our special money order checks. No service charge to members
- U. S. Postal Stamp Machine Service
- Sell and redeem U. S. Bonds
- Two large free parking lots
- Drive-In Window
- Save-by-Mail Kits
- Travelers Checks
- Safe Deposit Boxes

O vis dėlto dar yra neaiškumų

Kelios problemos Veneros metų paraštėje

ALEKSANDRAS RADZIUS, Baltimore, Md.

Per visus 1964 metus dangaus skliautus dominuos Venera, tarytum kokia žymi kino artistė, stebinanti visus savo šviesumu ir nuostabių spindesių.

Kada ir kur?

Dabar ji tolsta nuo saulės ir vis šviesėja. Balandžio 10 dieną ji pasiekė 46° kampą nuo saulės ir leidosi keturiom valandom vėliau, negu saulė. Nuo anos dienos ji pradėjo artėti prie saulės, bet jos šviesumas didėjo, kol pasiekė maksimumą gegužės 14 d. Birželio 19 d. Venera paskendo saulės pinduliuose, ir įvyko vadinamoji konjunkcija, t. y. susijungimas su saule. Liepos mėnesį ji pasirodė kitoje saulės pusėje ir vėl kartos savo spektaklį iki pat šių metų pabaigos, bet jau rytmečiais.

Veneros fazės

Ziūrint pro teleskopą, Venera atrodo ne taip, kaip kitos planetos, kurios visada matomos, kaip maži rutulukai su paviršiaus dėmėmis. Venera turi fazes, kaip ir mėnulis. Pirmasis jos fazes pastebėjo žymus italų mokslininkas, teleskopo išradėjas Galileo Galilei. Šiomet kaip tik sukanka lygiai 400 metų nuo jo gimimo datos. Dabartiniu metu teleskopiniam vaizde Venera atrodo lyg pusiau perpiauta. Dėl to ši fazė vadinama dichotomija. Ji įvyksta tada, kai Venera būna elongacijoj, t. y., kai žemė ir saulė, iš Veneros žiūrint, sudaro 90° kampą.

Kodėl taip yra?

Nors šią planetos poziciją astronomai šiaudie lengvai apskaičiuoja, bet praktikoje kaprizingosios Veneros fazės nesilaiko astronomų skaičiavimų. Jau 18 šimtmečio pabaigoj Schroeteris pastebėjo, kad dichotomija skiriasi nuo teoretiškai apskaičiuotos datos net keleri dienų. Tas reiškinys dar ir šiaudie vadinamas Schroeterio efektu.

1960–61 ir 1962 metais Montreale stebėtojai, o taip pat ir Britų astronominė draugija specialiai tyrė Veneros fazes. Jie nustatė, kad 1960–61 m. vakarinio Veneros sezono metu (t. y., kada Venera buvo vakarinė žvaigždė), dichotomija įvyko nuo 7 iki 10 dienų anksčiau, negu teoretiškai apskaičiuota. 1962 metų vakarinio sezono metu dichotomija įvyko net nuo 11 iki 13 dienų anksčiau. Iš tų tyrimų dar paaiškėjo, kad skirtumas tarp tikrosios ir teoretiškosios fazės mažėja, fazė artėjant prie minimumo, t. y., kai Venera tampa siauru piautuvėliu. Vidutiniškai Veneros fazės skiriasi nuo teoretiškų skaičiavimų 7–8 dienom.

Kodėl taip yra? Jokiū būdu negalima tikėti, kad skaičiavimo teorija būtų klaidinga ar stebėjimo daviniai netikslūs. Čia veikia kitos, nežinomos priežastys, todėl astronomai gali tik spėlioti. Vieni Schroeterio

efekto priežasčių ieško Veneros atmosferoje. Manoma, kad saulės šviesa plačiai išsisklaido viršutiniuose Veneros atmosferos sluoksniuose ir dėl to jos fazės gerokai pasiankstina. Kiti mano, kad tai esąs ne kas kita, kaip šviesos kontrastų efektas.

Peleninė Veneros šviesa

Kitas paslaptingas Veneros reiškinys — tai vadinamoji "peleninė" jos šviesa. Būna atvejų, kada tamsioji Veneros pusė yra įžiūrima, ypač kai Venera būna arti išvidinės konjunkcijos, kai jos piautuvėlis yra gan siauras. Likusi tamsioji planetos dalis, t. y., jos nakties pusė, lyg ir šviečia silpna pilka šviesa. Vieni stebėtojai sakosi labai retai matę šį reiškinį, kiti tvirtina pastebėję jį beveik kiekvienos fazės metu.

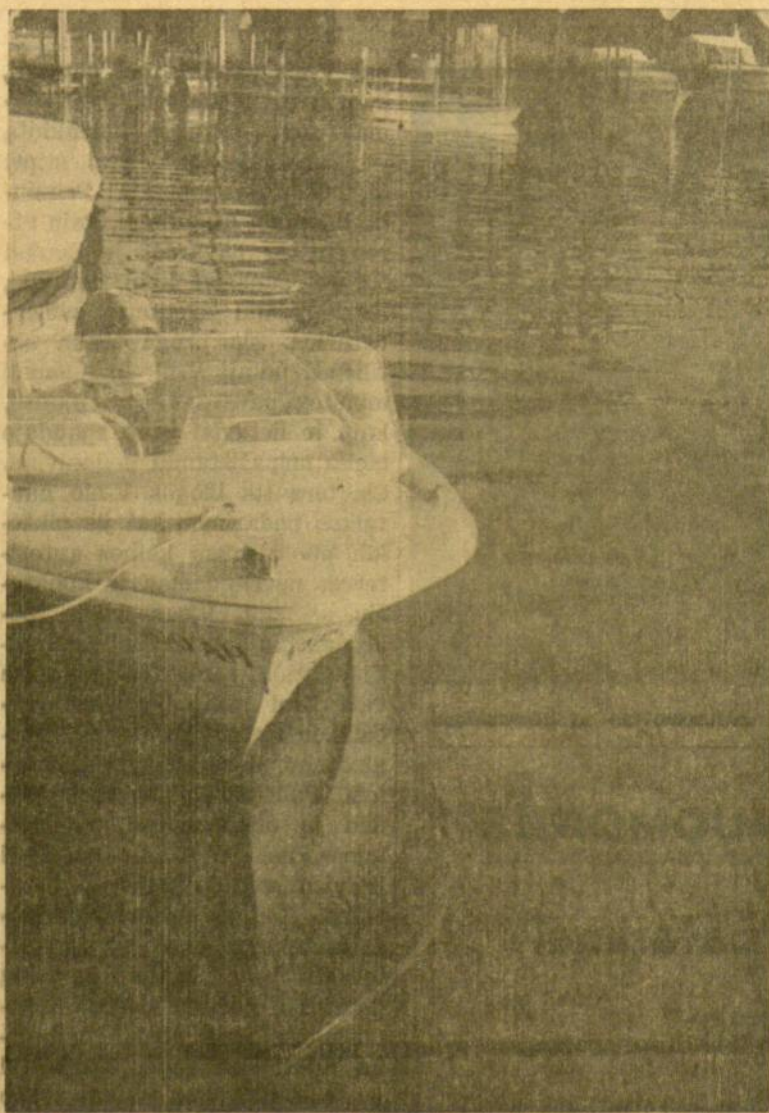
Panašus reiškinys mėnulyje yra lengvai išaiškinamas: žemė, atmušdama saulės šviesą, apšviečia tamsiąją mėnulio pusę. Bet Veneros žemė negali apšviesti, nes per toli, ir nėra jokio kito artimesnio kūno, kurs, atmušdamas saulės spindulius, apšviestų Veneros naktį. Tad iš kur toji šviesa? Astronomai turi davinį manyti, kad galė-

Čia mėnulis — Venera didžiausio spindėjimo metu. Fotografuota 200 inčų diametro teleskopu Mt. Palomar observatorijoje.

ty būti Veneros pašvaistės. Kaip amerikiečių erdvės laivo Mariner II skridimas parodė, Venera neturi intensyvaus magnetinio lauko, tad jos pašvaistės galinčios būti lygiai pasiskirsčiusios aplink visą planetą, ne taip, kaip žemėje, kurios pašvaistės, magnetinio lauko įtakoje, koncentruojasi tik apie ašigalius.

Jeigu tikrai pašvaistės sukelia tamsiosios Veneros dalies švitejimą, tai jos turi priklausyti nuo saulės aktyvumo. Bet šiai išvadai patvirtinti dar trūksta stebėjimų. Dar nėra nustatyta, ar peleninės šviesos pasirodymas turi kokį ryšį su saulės dėmių veikimu.

Rami pakrantė

Nuotrauka Vytauto Maželio

KIŠENINĖS KNYGOS ...

(Atkelta iš 1 psl.)

dabar jau pradeda šiaušti. Jų tarpe atsiranda ir "paperbooks" priešai. 1961 m. pradžioje Šveicarijoje gyvenęs Max Picard, vokiečių spaudoje paskelbė savo argumentus prieš kišenes knygutes. Jam ypatingai nepatiko serijinis tų knygų leidimo būdas. Svarbiausias argumentas — tokio pobūdžio knyga virtusi masiniu produktu. Kai knygutės leidžiamos serijomis, tai, girdi, knygos nebėgi būti individualiai parenkamos ir reikiamai panaudojamos. Kai skaitytojas knygą panaudoja kaip prekę, tai sunku kalbėti apie turinio ar dvasinės formos poveikį. Šveicaras, apkaltinęs kišenes knygas, iškėlęs savo argumentus, atrodo, laukė atsi-

liepiant tų knygų šalininkų, gerbėjų. Kaip nebūtų keista, bet... j Picardo argumentus nebuvo atsakyta.

Hemingway šalia skalbimo miltelių...

Tik metams praslinkus, šių metų pirmoje pusėje, per Fed. Vokietijos televiziją įvyko pasikalbėjimas apie šias kišenes knygutes. Ir kas gi pasirodė? Daugumoje pasisakyta prieš. Žiūrovams parodytas "supermarketo" vaizdas: šalia skalbimo miltelių, pamidorų, matyti išdėstytos ir pigiosios knygos — čia ir Hemingway ir Mauriac ir vokiečių Boell. Iškeltas klau-

simas: ar dera spausdintą žodį drauge pardavinėti su skalbimo milteliais? Vienas iš žurnalistų net nurodęs, kad, girdi, gal šios knygos ir masiniai perkamos, bet... jos neskaitytos. (Čia kiltų klausimas — o kodėl jos masiniai perkamos?)

Tačiau dabar jau spaudoje atsiranda ir daugiau argumentų, pateisinančių tų "paperbooks" leidimą ir masinį paskleidimą. Tie patys vokiečiai dabar primena prancūzų geležinkelio stočių kioskų vaizdus — čia šalia bulvarinių laikraščių, spalvotų kriminalinių ar "wild west" istorijų, lengvai gali įžiūrėti vieną ar kitą Goncourt premijuotą romaną. Ten tai įprasta, ir niekas dėl to nesipiktina. Pastarojo dešimtmečio vakarų pasaulio žmonės, pagaliau, ne vienoje srityje susiduria su vad. masių fenomenu. Milijonai žmonių keliauja po užsienius, milijonus išleidžia atostogoms, plokštelėms, foto nuotraukoms. Jei tų kišenių knygų tiražai yra bent dešimtį kartų didesni už vad. "normalių" knygų tiražus, jei autorius pasiekia žymiai daugiau skaitytojų, tai ar dėl to kenčia kultūra?

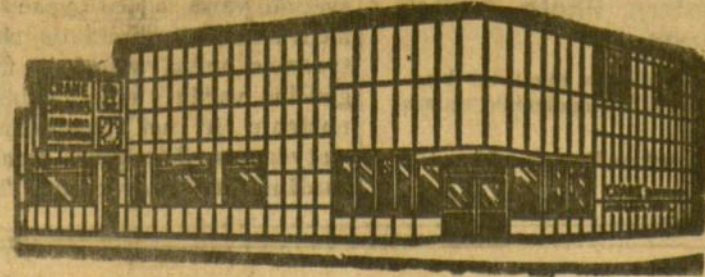
Argumentų "už" skaičius vis auga... Sakoma: ar nereikia džiaugtis, kad tų knygelių formatas, svoris ir kt. įgalina jomis naudotis, t. y. jas skaityti, ir atostogų metu, lėktuvuose, traukiniuose, savaitgalių prog-

Pristatome Visokių Rūšių STATYBAI IR NAMŲ PATAISYMIUI MEDŽIAGA

CARR MOODY LUMBER CO.

STASYS LITVINAS, Prez.
3039 S. Halsted St., VI 2-1272
Apkainavimą ir prekių pristatymą teikiame nemokamai
Raštinė atdara kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro ir šeštadieniais iki 3 val. p. p.

CRANE SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION

B. B. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th St. Tel. LAFayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING

4 1/2%

Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELLO NUOSIMCIUS NUO 1 D.
Dividendi mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.

VALANDOS: ANTRAD. ir PENKT. 9 v. r. iki 5 v. v. PIRM. ir KETV. 9 v. r. iki 3 v. v. ŠESTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. Trečiad. uždaryta

SUTAUPYSITE MŪSŲ SUKAKTUVINIAMI IŠPARDAVIME

Pirkait nebrangiai ir gausit sukaktuvinę dovaną

Stein Textile bendrovė yra pirmoji, kuri parūpino vilnonių, šilko, nylonų, taffetų, alsono, angliškių medžiagų paltais ir kostiumams siuntimui artimesiems į Lietuvą ir tolimajį Sibirą už žemas kainas! Gavom spec. medžiagų paltais kaip vyrai, taip ir moterys: veliūro, činčilos, "needlepoint" ir kitų.

STEIN TEXTILE CO.

616 West Roosevelt Road, Chicago 7, Ill.
TELEFONAS — HARRISON 7-3737
Jefferson St., Chernia's alštėje.

Atdara kasdien įkainant ir sekmd. nuo 9:15 r. iki 6:30 vak. Pirmadieniais uždaryta.
Nemokama vieta masioms užkampoj šiuo

kai šimtai tūkstančių studentų virsta masiniais knygų skaitytojais? Taigi, vis daugiau pasisakoma už šias "paperbooks", ir neatrodo, kad tektų atėjoti jų dar didesniu įsigalėjimu ateity.

NAUJAUSIOS MADOS PLAUKŲ ŠUKUOSENA, išpildoma prityrusių šukuotojų.

Artistic Beauty Salon
2711 W. 71st St., tel. HE 6-1098
Sav. VL. ANDRIJAUSKAS

Čia pat galėsite pirkti aukštos rūšies kosmetikos priemones.
Val. — nuo 9:30 v. r. iki 6:30 v. vak. Treč. ir penkt. nuo 9:30 v. r. iki 9 v. v.

SEGHEITTI TRAVEL BUREAU, Inc.
2451 S. Oakley Ave., Chicago, Ill. 60608, YA 7-3278
Aprūpins Jus pilnai kelionėms, sutvarkys jums kelionės dokumentus, parūpins bilietus lėktuvais, traukiniais, laivais ir autobusais keliauti Europoje, Azijoje ar kituose kontinentuose, taipgi Pietų Amerikoje, Kanadoje ir įvairiose vietose Amerikoje. Įstai-ga atdara 6 dienas savaitėje.

VANDER WAGEN ANGLYS
SINCLAIR ALYVA
3605 West 63rd St. PORTSMOUTH 7-8020

AUTOMOBILIŲ TAISYMAS.
Stabdžių idėjimas ir sutvarkymas.
(COMPLETE BRAKE SERVICE)
KAROSERIJOS TAISYMAS, LYGINIMAS IR DAŽYMAS
(BODY & FENDER WORK)

Taip pat tepimas, dalių keitimas ir kiti smulkūs mechaniški pataisymai.
Nauja dirbtuvė su moderniausiais įrengimais.
Naudokitės mūsų žemomis kainomis, garantuotu ir sąžiningu darbu

ČESAS AUTO REBUILDERS
2423 West 59th Street Chicago 29, Illinois
GRovehill 8-7777

Mūsų erdviuose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.
LIETUVIŲ ISTAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvir. 9-9 val., antr., treč. ir šeštadieniais nuo 9 iki 6 val. Sekmd. atdara nuo 11 iki 4:30 po pietų

NELAUKIT, nes rytoj jau gali būti pervėlu

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius ar šiaip ką apdrausti, reikšlaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė ištikus neturėsite jokių nemalonių.

GENERALINIAI AGENTAI ŠIŲ kompanijų:
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE COMPANY
AMERICAN BONDING COMPANY
AMERICAN INDEMNITY COMPANY
DUBUQUE FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S FUND INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S INDEMNITY COMPANY
INDUSTRIAL INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
PACIFIC NATIONAL FIRE INSURANCE CO.
PEARL ASSURANCE COMPANY
RELIANCE INSURANCE COMPANY
UNIVERSAL INSURANCE COMPANY
WESTERN FIRE INSURANCE CO.
WESTERN CASUALTY & SURETY CO.

Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters
O'MALLEY and McKAY, Inc.
222 W. Adams St. Room 800
Telefonas CEntral 6-5206

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai. Pritaikinti paveikalams, skelbimų rėmai, metalu aplieti rėmai.
2400 S. Oakley Ave., Chicago
Virginia 7-2558-59

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus ir jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis Kalėdoms. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas, Atdara pirmad. ir ketvirt. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago 29, Illinois
Tel. PK 6-8998

ŽIEMINIŲ LANGŲ IR DURŲ

- STAINLESS
- ALUMINUM
- NYLON-VINYL
- RAUDONMED.
- PUSŲ
- SPALVOTO
- GARANTUOTI VISI DARBAI
- 14 metų pulkios darbuoties

A-1 MODERN HOME
4516 S. Washtenaw Ave.
Nemok. apkainavimas tel.:
CL 4-4600

Lietuviška valgykla. Gražiausias lietuviškas restoranas, kuriame gaminami lietuviški valgiai.

Atdara nuo 6:00 valandos ryto iki 8:00 valandos vakaro.

"PALANGA" RESTAURANT
6918 So. Western Ave. — GR 6-9758
JADVYGA ir JUOZAS BARTKUS, Savininkai

Kultūrinė Kronika

• **Sendraugių ateitininkų stovykla** įvyksta "Dainavos" stovyklavietėje prie Manchester, Mich., rugpjūčio 2-9 d. d. Savaitėi pramatyta tokia studijinė programa.

Sekmdienį, VIII. 2. Kun. dr. A. Liujma, S.J. "Visuotinis Bažnyčios Susirinkimas".

Pirmadienį, VII. 3. Dr. A. Liulevičius "Liturginis atsinaujinimas ir mes".

Antradienį, VII. 4. G. Ivaškienė "Motėris visuomenėje ir Bažnyčioje".

Trečiadienį, VIII. 5. A. Večekas "Lietuviai, vietinė politika ir laisvės kova".

Ketvirtadienį, VIII. 6. S. Radvila "Lietuvių katalikų spauda šiu laikų perspektyvoje".

Penktadienį, VIII. 7. Dr. F. Palubinskas "Kaip mes naudojame turtą?".

Šeštadienį, VIII. 8. Dr. V. Vyantas "Pasauliečio vaidmuo Bažnyčioje".

Stovyklą baigiant, VIII. 8 vakare įvyksta dailiojo žodžio koncertas, kuriame dalyvauja: K. Almenas, V. Bogutaitė - Keblienė, K. Bradūnas, K. Keblys, D. Kolbaitė, J. Švabaitė - Gyllenė.

• **Dr. Juozas Gėrniaus** paskaita "Dainavoje". Dr. Juozas Gėrniaus "Dainavos" stovyklavietėje VIII. 9 skaitys paskaitą, kurioje bus apžvelgiamas išeivijos dvidešimties metų kultūrinis gyvenimas. Paskaitą ruošia sendraugių ateitininkų stovykla ir bendrinė studijų savaitė.

• **Stambus lietuvių katalikų mokslininkų leidinys.** Šiomis dienomis "Romėje iš spaudos išėjo Lietuvių katalikų mokslo akademijos "Suvažiavimo Darbų" penktasis tomas. Leidinys apima 660 didelio formato puslapių. Jame surinktos 1961 metais Chicagoje įvykusio Akademijos suvažiavimo paskaitos. Redagavo prof. Antanas Liujma, kuris dabar yra Lietuvos katalikų mokslo akademijos pirmininkas.

• **Vytautas Albinas Adomaitis**, tyrimų chemikas, dirba JAV žuvų ir laukinių gyvulių tyrimo centre Laurel, Maryland. Jis yra baigęs chemijos studijas Sv. Kryžiaus kolegijoje Worcester, Mass., ir ten pat gavęs organinės chemijos magistro laipsnį. Studijas gilindamas dar išėjo cheminio biologinio ir radiologinio karo kurso, cheminio korpuso kurso, žibalo inžinerijos kurso California universitete, gilinosi į naujausią JAV cheminę pažangą. Dėstęs aukštojo mokyklose ir dirbęs žibalo pramonėje, nuo 1957 m. dirba mirtėtoje žuvų ir laukinių gyvulių tyrimo įstaigoje. Yra JAV chemikų draugijos vyr. nariu. Bendradarbis lietuvių ir amerikiečių spaudoje, rašęs specialiuose chemijos ir artimų sričių mokslo žurnaluose.

• **Donelaičio vertėjas** rusų kalbon paleistas iš katargos. 24 metų amžiaus sovietų poetas ir vertėjas (į rusų kalbą išvertęs Donelaičio "Metus") Josif Brodskis neseniai grįžo iš priverčiamųjų darbų stovyklos. Kovo mėn. jis buvo nuteistas kaip "veltėdis" penkeriems metams priverčiamųjų darbų. Jo eilėraščiuose būvę rasta antisovietiško, Brodskis atliko bausmę kaip mėslo išvežiotojas viename Archangelsko sovchoze. Brodskio išstėrimas liudija, kad "komunistinėje santvarkoje kiekvieno, kurio nors atžvilgiu partijai nepatinkančio kultūrininko likimas yra ir toliau despotų rankoje, nežinint, kuriais vardsais sovietiniai tirnai besišauktų. Brodskis iš katargos buvo paleistas, tur būt, dėl to, kad rašytojo išstėrimas labai plačiai nuaidėjo laisvojo pasaulio spaudoje, o taipgi kėlė nepasitenkinimą kituose sovietų rašytojuose.

Bronius Kviklys

• **Broniaus Kviklio "Mūsų Lietuvos"** antrasis tomas jau spaudoje. Juozas Kapočius, Lietuvos Enciklopedijos leidėjas Bostone, jau pradėjo Br. Kviklio "Mūsų Lietuvos" II-jo tomo spaudos darbus. Naujasis ML tomas apims Utenos, Rokiškio, Kauno, Kėdainių, Ukmergės, Biržų, Šiaulių apskričių vietovių aprašymus ir, gal būt, Sūdubos šiaurinę dalį. Ir ši knyga bus gausiai iliustruota nuotraukomis, paveikslais, žemėlapiams. Manoma, kad ML II tomas pasirodys 1965 metais. I-sis tomas, apie kurį "Drauge" ir kituose laikraščiuose buvo plačiai rašyta, susilaukė labai palankaus visuomenės įvertinimo.

• **A. J. Greimo** straipsnis "Dramatis personae" — semantinė (kalbinė) studija — išspausdintas naujaisiais numeriais žurnalo "Arena", leidžiamo Londone. Šis A. Greimo straipsnis tai ištrauka iš ilgesnės studijos "Introduction a la semantique structurale", parašytos prancūzų kalba.

ST. ZABRODSKAS

Miesto ir namų statymo kontraktorius. Atlieka remontą, perstatymą ir namų statybą darbus, cemento darbus, elektros įrengimus ir kt. Išūpina reikalingus leidimus, iš miesto valdybos namų statymui, pertvarkymui ar remontavimui. Visas darbas yra garantuotas ir apdraustas.

2040 West 52nd Street, Tel. PR. 8-7887, CHICAGO, ILL., 60609

VALYMAS

KILIMAI, APMUŠTI BALDAI valomi. Kambariai plaunami ir dažomi. J. RUDIS, Tel. Cliffside 4-1050

Siunčiami siuntiniai į LIETUVĄ ir kitus kraštus. Didelis pasirinkimas medžiagų ir kitų prekių.

EXPRESS GIFT PARCEL CO. 3320 S. HALSTED ST., LA 3-2021, Linsė Kavalauskienė

PELNYKITE

Dividendus Ketvirčiais VISOMS TAUPYMO SĄTOMS

TAIP... pas mus Jūs turite pasirinkimą įvairių taupymo sąskaitų atitinkančių Jūsų reikalavimams... ATVIKYTE TUOJ PAT

Dividendai išsiunčiami paštu ketvirčiais INVESTMENT sąskaitoms. Indėliai apdrausti iki \$10,000.00 Federalinės Valdžios Įstatais.

Ilgo termino paskolos perkant namus. Jokių baudių už prieš terminą atmokėtas paskolas. ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASS'N 1447 S. 49th Ct., Cicero 50, Ill. NEMOKAMA VIETA AUTO-MOBILIAMS. Telefonai: 650-6330 ir 242-4395. Joseph F. Gribauskas, Exec. Sekr.

• **"Keisti dalykai vyksta mūsų literatūroje".** Sovietų Rašytojų Sąjungos organas "Literaturnaja Gazeta" vienoje pasakutinių laidų aštriai puolė kečius neseniai pasirodžiusius sovietinius romanus. Esą juose skirta per daug vietos sausiems techniškiems klausimams ir per mažai susidomėta gyvais žmonėmis. Žurnale rašoma: "Keisti dalykai vyksta mūsų literatūroje. Viename romane aiškina, kaip drėkinamos stepės, kitame — kaip veisiamos žuvis, trečiame — kaip greičiau statyti namus... Juk statybos irankiai ar alyvos vamzdžiai negali būti literatūros kūrinių objektais... Pirmoje eilėje reikia paliesti žmones... Jei kūrėjas nekelia žmonių abipusių ryšių, jų džiaugsmų ir rūpesčių, jis jau nebe kūrėjas. Romanų autoriai temas apie statybą ar drėkinimą turėtų perleisti specialistams..." (Vėl stebime keistus reiškinius. Kaip maskvinio žurnalo raginimą suderinti su partijos reikalavimais, kaip suprasti lietuvių rašytojo J. Dovydaičio pastarojo mėto entuzizmą, aprašant žmonių ar elektrinių darbus ir Lietuvos partiečių pasitenkinimą? — E.).

• **Geros nuotaikos** jubilėjus. Lietuvoje kuriančiam rašytojui Jonui Dovydaičiui liepos 12 d. sukako 50 metų amžiaus. Ta proga "Literatūra ir Menas" (nr. 28) paskelbė pasikalbėjimą su Dovydaičiu. Jis teigė, kad "proza negali atitrūkti nuo komunizmo statybos uždavinių". "Tiesoje" (nr. 162, liepos 12) paskelbtame A. Pociaus straips-

FILMŲ ĮVAIRUMAI

STASĖ SEMENIENĖ

Keistasis paauglių pasaulis Jau senokai yra žinoma, kad gerai nusimaną savo profesijoje ekrano aktorai pageidauja nevaidinti su vaikais ar gyvuliais. Filmas "The World of Henry Orient" yra tikras įrodymas, kad jie visad buvo teisingi. Netgi tos aukštas menininkas, kaip Peter Sellers, negali konkuruoti su dviem jaunuom, šviežių veidų jaunuolėm, 15 ir 17 m. amž., kurios debiutuoja šioje nekalvoje komedijoje. Tippy Walker ir Merrie Spaeth yra visas XX-tojo amž. paauglių "cimusas". Jos žino "viską": apie persiskyrimus, psichiatriją, kramto gumą, išpūsdamos burbulą ir jį susprogdindamos, "išimylį" vyresnius vyrus, o faktinai yra labai vie-

nyje nurodoma, kad J. Dovydaičis liko ištikimas savo pagrindiniam kūrybos principui — "operatyviai atsileipti į karščiausius ir reikšmingiausius dabarties įvykius. Jis myli svaiginantį ir mūsų žemę keičiantį tempą..." Paklaustas apie savijautą, rašytojas atsōvė — "geresnė nereik". Liepos 11 d. vad. Aukščiausio Sovieto įsakų už "nuopelnus, vystant lietuvių tarybinę literatūrą ir socialistinę kultūrą" J. Dovydaičiui buvo suteiktas nusipelnusio kultūros veikėjo garbės vardas (beje, Lietuvoje žmonės sako "pasipelnusio" — E.).

nišos mergaitės. Viena — iš surisusios šeimos, kita — apleista turtingų bei abejingų tėvų, ypač pliuskės motinos. Filmas persunktas didele doze humoro ir jautriomis scenomis sentimentaliems žiūrovams, kartu gi prikimstas keistomis situacijomis ir aštria ironija kitai kino lankytojų grupei. Kitaip tariant, šis filmas yra pramoga plačiai pušlikai: įvairių tipų, amžiaus, reikalavimų ir net išsilavinimo. Peter Sellers, Henry Orient rolėje, yra vidutinio talento

koncertinis pianistas, taipgi veidmainingas ir donžuanas. Jo mėgiamiausias "užsiėmimas" Manhattane — praleisti laiką su turtingomis ištėkėjusiomis moterimis.

Tačiau visas veiksmas vystosi ne apie jį ir jo gyvenimą, bet centralizuojasi apie 14-metę mokinę, kurias pasigėrėtinai natūraliai žaismingai suvaidino aukščiausių mimos dvi "nežinomios".

Dvi draugės, Valerie ir Marian, bežaisdamos savo įsivaizduotame pasaulyje, sekią pasakui pamėgtą ekcentrišką pianistą Henry Orient, kartais rasdamas jį kompromituojančiose

situacijose. Jų nuotykių yra labai juokingi, o dar juokingesnė yra pianisto reakcija. Po kai kurį vargų ir bėdų viskas baigiasi laimingai vargšėi Tippy — nors tai ir nėra įprastos rūšies "happy and".

Jaunoji Paula Prentiss pasirodo kitokioje rolėje, kaip jai iki šiol įprasta. Angela Lansbury įtikinamai suvaidino vėjavaikę žmoną ir motiną.

Nunnally Johnson ir jo dukrė Nora parašė nuotykingąjį tekstą pagal jos pačios parašytą romaną. George Roy Hill su režisavo protingai ir lengvai. Suaugusiems ir jaunuoliams.

LEO'S SINGLAR SERVICE

LEONAS FRANKUS, Sav. Stabdžiai, Sankabos, Transmisijos, Tune-ups ir Motorų Remontas

5759 So. Western Avenue, Kampas 68th Street, Telefonas PROspect 8-9533

SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, TAIP PAT IR MAISTĄ SIUNČIA

Licenzijuota lietuvių įmonė registruota U.S. Depart. of Justice COSMOS PARCELS EXPRESS Corp.

MARQUETTE GIFT PARCELS SERVICE

3212 S. Halsted, Chicago 8, Ill. Tel. CA 5-1804

2439 W. 69th St. ir 2608 W. 69th St., Chicago 29, Ill. Tel. — WA 5-2737

DIDELIS PASIRINKIMAS medžiagų ir visų kitų Lietuvoje pageldajamų prekių PAPIGINTOMIS KAINOMIS. Akordonas, stovamos mašinos, skalbimo mašinos, automobiliniai motociklai, planiniai ir Europos ir Sov. Sąjungos sandėlių. Vedėjai: Edv. ir Vyt. Žukauskai

SIUNTINIAI — DOVANOS Į SSSR PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(Licensed by Vneshtorg) EXEKUTYVIS OFISAS

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, New York — Tel. IN 7-5522

DĖMESIO DĖMESIO

Pranešame, kad pagal naują susitarimą tarp Vneshtorg, Maskvoje ir Package Express jau dabar galite siųsti savo giminėms ir draugams siuntinius į SSSR, jie nieko neturintys dovanas, kurie bus sudaryti iš SSSR gamintų pirmos rūšies produktų.

Šia nurodytos kainos yra VISOS ISLAIDOS produktams parinkti ir jiems nu-siūsti į bet kurią SSSR dalį. Užsakyti siuntiniai sudaromi Maskvoje, Siuntiniai bus įteikti gavėjui po 10-20 Siuntiniam galima užsakyti ir delikatesus, Odesoje ir Rygoje. dienių užsakymai atėjus į Maskvą. tarp jų — juodąją šerą, vėžių konservus, šprotus, saldinius ir kitus.

Siuntėjas gali siųsti dovaninių siuntinių kiek nori. Yra ir paruošti, standartiniai siuntiniai, arba galite pasirinkti produktus patys iš katalogo.

Firma atidaryta kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos po pietų.

MOSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	IN 7-4465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLUECKER STREET	RE 2-7478
COHOES, N. Y.	13 SARGENT STREET	FE 7-2727
FARMINGDALE, N. J.	FRESHWOOD ACRES	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	PO 9-4507
ALLENSTOWN, PA.	126 TIGHMAN STREET	HE 5-0415
ROCHESTER 5, N. Y.	555 HUDSON AVENUE	BA 5-4210
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO VERMONT AVENUE	DU 5-6550
CHICAGO 23, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	HU 6-2515
BAYTOWNE 31, MD.	1906 EIGHT STREET	DI 2-4240
BUFFALO, NEW YORK	701 FILLMORE AVENUE	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11401 JOS CAMPAN AVENUE	TO 8-0295
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 South Avenue	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENLWORTH AVENUE	PS 1-6098
HAMTAMACK, MICH.	11339 JOS CAMPAN AVENUE	TO 9-3980

REIKALAUKITE MOSŲ NAUJŲ KATALOGŲ SOVIETINIAMS PRODUKTAMS Dovanų pristatymas ir apsauga garantuojama.

SUTAUPYKITE NUO \$500 IKI \$1000 ANT NAUJO AR VARTOTO AUTO!

Balzekas Motor Sales, Inc.

4030 Archer Avenue, Telef.: Virginia 7-1515
CHRYSLER - Imperial — PLYMOUTH - Valiant — BARACUDA
300 gerų vartotų automobilių. Labai nužemintom kainom. Galima pirkti be pinigų. Didžiausia ir teisingiausia Automobilių įstaiga Amerikoje

GUZAUŠKŲ BEVERLY HILLS GELINYČIA Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų
2445 WEST 63rd STREET, Telef. PE 8-0883, PE 8-0834

Petkus TEVAS IR SŪNUS MARQUETTE FUNERAL HOME TRYS MODERNIOS KOPLYCIOS
2533 West 71st St. Telef. GROvehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero, TOWNhall 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

Laidotuvių Direktoriai MAŽEIKA & EVANS 6845 SO. WESTERN AVE. TRYS MODERNISKOS AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS
MARQUETTE VISTA REpuble 7-8606 REpuble 7-8601

EUDEIKIS LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS TRYS MODERNISKOS KOPLYCIOS
4605-07 South Hermitage Avenue Tel. YA 7-1741-2
4330-34 South California Avenue Telefonas LA 3-0440 ir LA 3-9852

PIRKITE DABAR TIESI OG NUO MR. NELSON SAVININKO SAINT CASIMIR MONUMENT CO 3911 West 111th Street Didžiausias Paminklams Planų Paaukinkimas Visame Mieste. Telef. — CEDarcrest 3-5335
Viena biokas nuo kapinių

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
STEPONAS G. LACKAWICZ 2424 W. 69th STREET, Tel. REpuble 7-1213
2314 W. 23rd PLACE, Tel. Virginia 7-6672
PETRAS BIELIONAS 4348 S. CALIFORNIA AVE., Tel. LAfayette 3-3572
ANTANAS M. PHILLIPS 3307 LITUANICA AVE., Tel. YArds 7-3401
POVILAS J. RIDIKAS 3354 S. HALSTED STREET, Tel. YArds 7-1911
LEONARDAS F. BUKAUSKAS 10821 S. MICHIGAN AVE., Tel. COmmodore 4-2228
JURGIS F. RUDMIN 3319 S. LITUANICA AVE., Tel. YArds 7-1135—1139
VASAITIS — BUTKUS 1446 S. 50th AVE. CICERO, ILL., Tel. OLYmpic 2-1003

Moterų Gyvenimas

Redaguoja St. Semėnienė, 3321 S. Halsted St., Chicago 8, Ill., Tel. CL 4-5665

LIETUVOS KUNIGAİKŠTIENĖ BIRUTĖ

J. DAINAUSKAS, Chicago, Ill.

Emigracijoje, tarp kitų organizacijų, atsikūrė "Birutininkių draugija", kurios pilnas pavadinimas yra "Lietuvos Didžiosios Kunigaikštienės Birutės Karių Šeimų Moterų draugija", jau Lietuvoje turėjusi gražų veiklos balansą ir tradicijas, puoselėdama meilę Lietuvos praeičiai, menui, lietuviškumui. Birutininkių vadovybė, tęsdama tas tradicijas, sumanė, vieton savo vėlavos, pateikti visuomenei valdovės Birutės portretą, kurį padarė mūsų garbus menininkas prof. A. Varnas. Naujasis portretas buvo atidengtas birutininkių surengtame koncerte š. m. kovo 14 d. Birutininkių valdybos nutarimu, tas portretas bus atiduotas Ciurlio galerijai.

Birutė nėra kokia legendarinė ar mitologinė figūra. Tai mūsų istorijos gyvas asmuo, Lietuvos kunigaikščio Kęstučio žmona ir Vytauto Didžiojo motina; beroda, daugiausia išgyvenusi Trakų pilyje. Aleksandro Bychovec (buv. Valkaviko apskritys žemių ribų apeliacinio teismo pirmininko) rastoje ir Teodoro Narbuto 1846 m. išleistoje Vilniuje "Lietuvos Kronikoje", skyriuje užvardintame "Lietuvos Didžiųjų Kunigaikščių kilmė..." randame: "...Valdydamas Trakuose ir Zemaitijoje, Kęstutis išgirdo apie Palangos merginą, vardu Birutė, kuri savo dievams stambeldišku papročiu pasižadėjo laikyti skaistybę ir pati buvo žmonių garbinama it dievaitė". Šioje vietoje kronikos rastame originale, kaip tai pažymi T. Narbutas, "apačioje kitu rankraščiu prirašyta: Nb. Birutė: ištėkėjo 1343 m., liko našlė 1382 m., mirė 1416 m.

Kaip atrodė Birutė?

Toliau toje kronikoje trumpai rašoma apie Kęstučio piršlybas bei vedybas ir Naujųjų

Trakų įsteigimą, į kurį Kęstutis perkėlė savo sostinę.

Iš kitų kronikinių žinių matome, kad Lietuvos valdovo Kęstučio žmona buvo žemaičių bajoro Vydimanto dukterė ir, pagal padavimą, buvo vaidilutė prie ugnies, skirtos deivei Praurimai pagerbti. Dar iš kitų kronikinių žinių patiriame, jog būk tai Kęstutis, išvogęs Birutę iš Palangos, pradžioje ją slėpė naujoje Trakų pilyje, ant salos Galvės ežere, kur gimė Vytautas.

Tačiau nė viena tų žinių ar padavimų nieko nesako apie Birutės išvaizdą. Gi dabar susidariusį "tradicinį" Birutės vaiz-

Kunigaikštienė Birutė

dą mes randame vien XIX a. pradžioje Silvestro Valiūno (1787—1831) parašytoje ir Dionizo Poškos išsiaišytoje, 1828 m. paskelbtoje "Birutės dainoje". Toji daina sako: "Ant marių krašto Palangos miestely... kol buvom ponais ir gudų ir prūsų... skaisai, kaip rožė ir rūta, kunigaikštienė gyveno Biruta. Nebuvo ana kokia karalaitė, bet iš Palangos vargdienio mergaitė, žemčiūgais brangiais ir aukso auskarais ne gašavojos vaikštinėt pamariais. Ji savo darbo marškinius dėvėjo, trumpą, rainuotą sijoną turėjo; ant gelsvų kasų — rūtų vainikėlis,

ant balto kaklo — gintaro šniūrelis..."

Neabejotinai, kad tas Birutės "portretas" sudarytas vien poeto vaizduotės, pagal to laiko propaguoto "liaudies romantizmo" rėmus.

Lenkų iškraipymai

Kai kam atrodo, jog šiandieną neturi jokios reikšmės, kaip mes tituluotume savo anuos valdovus, kaip vaizduotume jų menamus portretus. Galima būtų su tuo sutikti, jei svetimieji, o ypač lenkai bei rusai, nuolat nepabrėžtų, kad pvz. "ano laiko Lenkija buvo karalystė, o josios valdovai karaliai, su kuriais, tariamai, skaitėsi visi Vakarai, gi Lietuva buvusi tik kunigaikštystė ar Didžioji kunigaikštystė ir josios valdovai buvo žemesnio rango, nei Lenkijos valdovai. Tokie teigimai lenkų ir šiandieną įkyriai yra propaguojami ir svetimieji (o ne retai ir mūsų žmonės, rašantieji istorinėmis temomis. Tokių iškraipymų atžvilgiu, visų pirma mes patys, turime pradėti istoriniai teisingai tituluoti ano laiko savo valdovus, lygiai kaip ir tinkamai, valdoviškai, juos vaizduoti, nes to laiko Lietuva buvo kokius 7 kartus didesnė ir stipresnė, o tuo pačiu ir turtingesnė, nei to laiko Lenkija.

Lietuvos karalienės Mortos, kaž kaip nedrįstama vadinti, tituluoti "Lietuvos Didžioji Kunigaikštienė", gi Birutėi, ir iš viso ano laiko Lietuvai bei josios valdovams, net savieji nenori pripažinti Vakarų taikyto karalystės ir karalių titulo. Tuo tarpu ir aršiausi Lietuvos priešai niekur nepateikia jokių duomenų, kad Lietuva, kuriuo nors būdu, po Mindaugo laikų, būtų (pvz. kokiū nors aktu) "degruduota", būtų tapusi, ypač ano laiko tarptautiniuose santykiuose, menkesnė valstybė, nei ji buvo Mindaugo laikais, o tuo labiau menkesnė už Lenkiją. To dar galima buvo nepaisyti, kada mūsų pačių pažinėjimas mūsų istorijos buvo dar gana primityvus, daugumoje parentas vien priešų komentarais. Neabejotinai yra, kad "Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės" titulus Lietuvai, ypač, kai ji buvo gretinama su Lenkijos valstybe, buvo pradėtas taikyti nuo XV amž. vidurio, Kazimiero Gediminaičio laikais, pirmo eilės jo vaikų auklėtojo Jono Dugošo kronikoje, kuri buvo parašyta didžiausio ano laiko Lietuvos valstybės prieš, lenko, ir, jau net šiandienine prasme lenkininko, Zbignievo Olesnickio įtakoje. Šiandieną jau neabejotinai, kad visos J. Dugošo darbo marškinius dėvėjo, trumpą, rainuotą sijoną turėjo; ant gelsvų kasų — rūtų vainikėlis,

Portretas

Nuotrauka Algimanto Kezius, S. J.

MUZIKĖ GAVO MOKSLO LAIPSNĮ

Muzikė Nijolė Stadalnikaitė-Ulėnienė birželio mėn. gavo Master of Arts laipsnį Columbia Universitete, New Yorke.

Nijolė pianinu skambinti pradėjo Kaune, būdama septynių metų. Karo išbėkšta, su tėveliais ir broliu, apsiyveno Kempene, Vokietijoje, kur toliau mokėsi pianino. Atvažiavus į JAV, belankydamą pradžios mokyklą ir gimnaziją, privačiai tęsė muzikos studijas. Porą metų mokėsi pas prof. Vyt. Bacevičių New Yorke ir dalyvavo jo rinktinių mokinių rečitaliuose. Aukštąjį mokslą išėjo Hartford, Conn., gaudama Bachelor

Nijolė Stadalnikaitė - Ulėnienė

of Music ir Bachelor of Music Education laipsnius iš Hart College of Music. Studijuodama Hartforde, Nijolė aktyviai veikė Lietuvių Sąjungos Hartfordo skyriuje, vadovavo vyr.

už jų pastangas eiti nepriklausomybės keliu. Tame glūdi ir mūsų sąmonėje įsiviešpatavęs Lietuvos valdovės Birutės portretas, kur matome paprastą kaimo mergelę, nes... "Lietuviai — chamai, niekad jie neturėjo savo didingų valdovų bei valdovių". Atrodo, kad laikas prabusti mums patiems iš tos svetimųjų hipnozės.

O. Bačkienės sveikinimas Lietuvių kongrese

Ponia Ona Bačkienė, Lietuvos pasiuntinybės patarėjo Washingtono žmona, atstovavo Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų sąjungą Amerikos Lietuvių kongrese, įvykusiame birželio 26—28 d. O. Bačkienės jautrūs sveikinimo žodžiai, pasakyti A. L. kongreso metu, priminė pavergtos lietuviškos motinos dalį. Ji pasakė:

"Pasaulio Lietuvių Katalikių Organizacijų sąjungos vardu sveikinu šio kongreso dalyvius, primindama, jog lietuviškos motinos išaugino mūsų tautos veikėjus, didvyrius, savanorių, partiza-

nu, kurie žuvo už mūsų tautos laisvę.

Šiandien lietuviškos motinos kenčia ir vargana jos bei tautos dalia šaukte šaukia mus į žūtinę kovą už tikėjimą, sąžinę ir mūsų tautos laisvę.

Tat sesių vardu linkiu, kad šio kongreso darbai sėkmingai įsijungtų į tarptautinio masto dvikovą tarp laisvės ir vergovės ir svarbiausia, kad pasiektų ir pažadintų laisvųjų tautų sąžinę, nes tas tegali pagreitinti Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą".

Moterų kūno kultūra

Moterų kūno kultūros istorija yra gan sena. Graikijos valstybės žydėjimo laikais moterys kūno kultūrą plėtė taip, kaip ir vyrai. Jokios valstybinės šventės ir apeigos neapsieidavo be moterų dalyvavimo žaidimuose. Net mokslo vyrai skatindavo moteris prie fizinio kūno lavinimo bei sporto. Pvz., didysis Graikijos filosofas Platonas savo raštuose yra užakcentavęs, esą, būtų per daug neprotinga, jei nebūtų rūpinamasi pakelti moterų kūno kultūros į aukštesnį laipsnį.

Gražiai išlavintas kūnas

Todėl senovės graikų moterys turėjusios gražiai išlavintą kūną. Mat, anais laikais moterys nepažinojo jokių dirbtinių priemonių kūno suvaržymui, pvz., gorsetų ir kitokių varžtų... Jos dėvėdavo lengvus drabužius, batus ir taip pat dabindavosi įvairiais papuošalais. Dėlto anuomet moterys savo grožiu ir kūno miklumu galėjo pasididžiuoti, nes kūno grožis buvo lygiai lavinamas, kaip ir proto. Tačiau, kartu su Graikijos nepriklausomybės praradimu, žlungo visos gražiosios moterų viltys.

Moteris viduriniais amžiais

Laukinės tautos sunaikino visą, ką graikai per šimtmečius sukūrė. Po Kristaus gimimo dėl įvairių dalykų buvo pradėta žiūrėti į kūną, kaip į nuodėmių šaltinį. Labiausiai dėlto nukentėjo moterys. O viduriniais amžiais kūno neapykanta pasiekė aukščiausią laipsnį. Į moteris daug kur buvo žiūrima kaip į silpnąsias tvarinys. Buvo prieita net prie to, kad moterys netu-

rėjo teisės žvilgtelti į vyrus. Jos pradėjo savo veidą slėpti po šydu. Nuo to laiko ir atsirado įvairūs moters kūną varžantys apsirėngimai, gorsetai, kurie varžė moterų judesius. Moterys nebegaudavo mokslo šviesos. Ir iš viso mokslui tada buvo erškėčiuotas kelias. Tiesos aiškintojai dažnai laužuose suspirgėdavo...

Moterys įgyja daugiau teisių

Tačiau 13—14 amž. žmonija pradėjo išsinarplioti iš dvasinės vergijos. Vienas, kitas mokslininkas išdrįso kelti žodį. Pagaliau, ir bažnyčia pripažino, kad žmogaus kūnas turi būti lygiai lavinamas, kaip ir protas. Vadinasi, moterys po truputį atkovojo daugiau teisių. Moteris, būdama iš prigimties silpnesnė, ėmė rūpintis sustiprinti savo fizinės kūno jėgas per fizinį kūno lavinimą ir sportą. 18—19 amž. atsirado visa eilė moterų kūno kultūros specialiečių mokytojų, kurios sukūrė net atskiras sistemas, kaip reikia mankštinti moterų kūną ir kit.

Savarankiškesnės socialiniame gyvenime

Per Pirmojo ir Antrojo Pasaulinio karo audras moterys parodė krašto gynimo darbuose daug sumanumo, energijos ir įgavo didesnio savarankiškumo socialiniame valstybės gyvenime. Be to, moterys ėmė energingiau organizuotis ir ruošti sporto viešus pasirodymus. Amerikos ir Europos valstybių moterys, siekdamos glaudesnio bendradarbiavimo, įsteigė tarptautinę moterų sporto lygą, kuri jungia visų valstybių moterų sporto vienetus.

J. M.

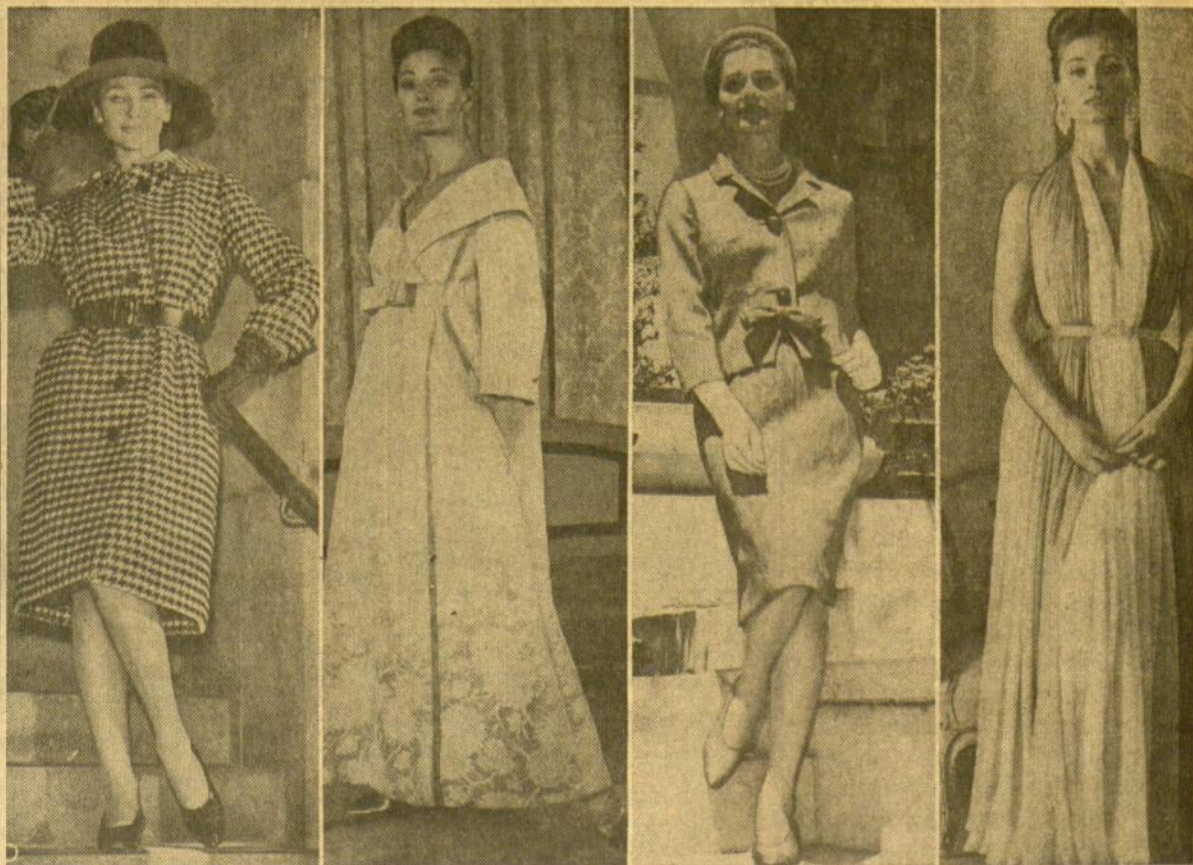
Dvi motinos Scheibbs mieste, Australijoje, po 15 metų baiminimosi, įsitikino, kad jų naujagimės dukros buvo sukelstos ligoninėje. Teismas nustatė, kad Brigita Oismueller - Baumfried (viršuj, vidury) tikrumoje yra dukterė Karolio ir Kristinos Arzt (žemai dešinėje ir kairėje), o Gertruda Arzt (žemai, vidury) yra dukterė Angelės Oismueller-Baumfried.

Ką ir kam skiria moteris

Dažna moteris turi galvą skrybėlę, krūtinę — įvairioms sagutėms, pečius — apsiaustui, kaklą — karoliams, rankas — pirštinautėms, o širdį — višiams...

Dažytas ilgiau tveria

Du vyrai kalbasi, jog statistika rodo, kad moterys ilgiau gyvena. Bet nežinia kodėl? — Tai labai paprastas dalykas. Dažytas daiktas juk visada ilgiau išsilaiko, — "paaiškina" antrasis.

Jau ir rudeninės mados iš New Yorke pasiekia klientes. Kairėje Eric Lund sukurtas apsiaustas, per juosmenį sumintas odiniu plaučiu diržu. Sekanti yra namų šeimininkės, priimančios svečius, suknelė iš Dynasty kolekcijos. Tai liuksuzinė ligi grindų ilgumo suknelė su vadinamu "empire" — pakeltu juosmeniu. Antra iš dešinės — Frechtelio sukurtas ryškias žalių šilko dviejų dalių elutė per juosmenį suimta ir užbaigta su tos pat medžiagos kaspino surišimu. Paskutinioji yra aviečių, rausvos ir žalios spalvos Chapman sukurtas šifoninės vakarinės suknelės.

Ašaras jau nudžiūvo... Susan Seranton apsisverkė, kai jos tėvas respublikonų konvencijoje nebuvo nominuotas kandidatu į prezidentus. Tačiau ir ji, kaip matome, greit pasipuošė dviem Goldwaterio sagutėmis ir šiltu šypsniu parodė, kad širdies daugiau nebeskauda...